

MILLIY TIKLANISH

16 (77) 2010 йил 21 апрель, чоршанба

Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партиясининг ижтимоий-сиёсий газетаси

www.milliytiklanish.uz

«Миллий тикланиш» жамоаси — «Заковат» голиби

Яқинда пойтахтимизда бешинчи мартаба «Заковат» интеллектуал ўйинлари фестивали бўлиб ўтди. Унда ЎзМТДП Бухоро шаҳар кенгашининг «Миллий тикланиш» жамоаси ҳам иштирок этиб, голибликни қўлга киритди.

3-бет

Тиббий маданият
Мамлакатимизда тиббий-ижтимоий жабҳада амалга оширилган кенг қўлмали ислохотлар жараёнида аҳоли саломатлигини муҳофазалаш, тиббий маданиятини ошириш, оилада соғлом фарзанд туғилиши ва камолга етишини таъминлаш, уларни турли салбий таъсирдан асрашга алоҳида эътибор қаратилаётир.

5-бет

«Экспо — 2010»

Шанхайдаги «Экспо — 2010» кўргазмаси ташкилотчилари бу тадбирни нуфузли жиҳатидан «Пекин-2008» ёзги олимпиадасидан кейин иккинчи оламшумул воқеа сифатида эътироф этишмоқда. Унда дунёнинг 200 га яқин мамлакати ва халқаро ташкилотлари қатнашиши инobatга олинса, бу 1851 йилдан бери ташкиллаштириб келинаётган кўргазмалар тарихида рекорд кўрсаткич саналади.

7-бет

MT

БУГУНГИ
СОНДА:

ФРАКЦИЯ	2-бет
Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг ҳисоботи тингланди	
ПАРТИЯ ҲАЁТИ	3-бет
Аждодлар олдида бурчлимиз	
«Юксак маънавиятли оила билан юксак тараққиёт сари»	
ИЖТИМОЙ-СИЁСІЙ ҲАЁТ	4-бет
Фуқаролар сиёсий фаоллиги	
Оиланинг ҳуқуқий кафолати	
МАЪНАВИЯТ	5-бет
Миллий ўйинлар тарғиботчиси	
ЖАРАЁН	6-бет
Болалар доимий эътиборда	
Ишонч масъулият юклайди	
ХАЛҚАРО ҲАЁТ	7-бет
Дунёга машҳур ороллар	
Дунёдан дараклар	
НИГОҲ	8-бет
Бахмал пичоқлари	
Истеъдод булоқлари кашф этилди	

ФРАКЦИЯ ҲАЁТИ

Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг ҳисоботи тингланди

ЙИҒИЛИШ КУН ТАРТИБИДАГИ УШБУ МАСАЛАГА ФРАКЦИЯ АЪЗОЛАРИ ПАРЛАМЕНТ НАЗОРАТИНИНГ МУҲИМ КЎРИНИШИ СИФАТИДА ЁНДАШДИЛАР

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияси йиғилиши бўлиб ўтди. Йиғилишни Олий Мажлис Қонунчилик палатаси Спикери ўринбосари, фракция раҳбари У.Муҳаммадиев бошқарди ва унда фракция аъзолари, вазирлик, идоралар ҳамда оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Фракция аъзолари кун тартибидаги биринчи масала бўйича Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг 2009 йилги фаолияти тўғрисидаги ҳисобо-

тини тингладилар. Маълумки, Ҳисоб палатаси мустақил олий молиявий назорат органи бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Давлат бюджетининг сама-

рали ва тўлиқ бажарилиши устидан давлат назорати ва мониторингини олиб боради.

Ҳисоботни палатанинг бош инспектори Олимжон Рустамов ўқиб эшиттирди. Депутатлар эътиборига мамлакатимизда 2009-2012 йилларга мўлжаллаб қабул қилинган Инқирозга қарши чоралар дастурининг жойлардаги ижроси, сиёсий партиялар молиявий даромадларининг шаклланиши ҳамда

2-бет

ЙИҒИЛИШ

Мамлакатимизда сиёсий соҳани эркинлаштириш жараёнида икки палатали парламентнинг шакллантирилиши сиёсий партиялар ўртасида соғлом рақобатни юзага келтирди. Бу эса жамият ҳаётида парламент ролининг ошиши ва мамлакатимизда юз бераётган жараёнларга таъсирининг кучайиши ҳамда мавжуд сиёсий партиялар фракцияларининг ўз электорати манфаатларидан келиб чиқиб сифатли қонунлар яратишларида хизмат қилмоқда.

Парламент фаолиятида фракциялараро кураш

ФЖЎИ ДА БЎЛИБ ЎТГАН ДАВРА СУҲБАТИДА ҚИЗҒИН МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Маълумки, давлат бошқарувини янгилаш ва мамлакатни модернизация қилиш жараёнларида Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги сиёсий партиялар фракцияларидан ҳам ўз фаолиятини такомиллаштириш ва бугунги кун талабларига мувофиқ янгилаш ёндашув талаб этилади. Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисида мамлакатимиз Президенти таъкидлаганидек, «...Қонунчилик палатасида турли сиёсий фракциялар ўртасидаги рақобат қанчалик кескин ва кучли бўлса, жамиятимизнинг муайян сиёсий кучлари ва ижтимоий қатламлари манфаатларини ўзида ифода этадиган ҳар қайси партиянинг гоялари, дастурий вазифалари ҳаётга муваффақиятли татбиқ этилишининг кафолати ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади».

2-бет

ДЕПУТАТ МИНБАРИ

Президентимиз Ислам Каримовнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги «Мамлакатимизни модернизация қилиш ва кучли фуқаролик жамияти барпо этиш — устувор мақсадимиздир» номли маърузасида парламент палаталарининг ўтган 5 йилликдаги фаолиятида эришилган натижалар ҳамда бой берилган имкониятлар чуқур ва асосли таҳлил этилиб, халқ ишончини оқлаш, юртимиз тинчлиги, Ватанимиз тараққиёти йўлида амалга оширилиши лозим бўлган муҳим вазифалар белгилаб берилди.

Қонунлар сифатини янада ошириш

ДЕПУТАТЛАР ОЛДИДАГИ МУҲИМ ВАЗИФА

3-бет

БОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАР

“Асрлар садоси” фестивали Хивада

Жорий йилнинг 8-9 май кунлари Хива — Ичан-Қалъа тарихий меъморий обидасида «Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми» жамғармаси ва ЮНЕСКОнинг мамлакатимиздаги ваколатхонаси ҳамкорлигида «Асрлар садоси» анъанавий маданият фестивали ўтказилади.

Мустақиллик йилларида Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида миллий маданиятимиз, санъатимиз, умрбоқий анъана ва қадриятларимизни қайта тиклаш, асраб-авайлаш, янада ривожлантириш, халқимиз, айниқса, ёш авлод ўртасида тарғиб ва ташвиқ этиш борасида кенг қўлмали ишлар амалга оширилмоқда.

5-бет

ЖАРАЁН

Мен шу ўринда барчамиз оддий, аммо муҳим бир ҳақиқатни унутмаслигимизни истардим, яъни одамзоднинг соғлиги кўп жиҳатдан авваламбор унинг ўзига боғлиқ. Бунинг учун у ўз ҳаётини оқилона йўлга қўйиши, ҳар қандай касалликнинг олдини олиш учун соғлом ҳаёт тарзи ва турмуш маданияти талабларига амал қилиши, шак-шубҳасиз, катта ўрин тутади.

Ислам КАРИМОВ

Тиббий маданият

ЁШ АВЛОДНИ СОҒЛОМ, БАРКАМОЛ ҚИЛИБ ТАРБИЯЛАШДА МУҲИМ АҲАМИЯТ КАСБ ЭТАДИ

5-бет

ФРАКЦИЯ

ФРАКЦИЯҲАЁТИ

Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг ҳисоботи тингланди

ЙИГИЛИШ КУН ТАРТИБИДАГИ УШБУ МАСАЛАГА ФРАКЦИЯ АЪЗОЛАРИ ПАРЛАМЕНТ НАЗОРАТИНИНГ МУҲИМ КЎРИНИШИ СИФАТИДА ЁНДАШДИЛАР

(Давоми. Боши 1-бетда)

ҳаражатларининг "Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида"ги Қонун талабларига мувофиқлиги, "Ўзсаноатқурилишбанк" ОАТБда 2008 йилда валюта операциялари амалга оширилишининг қонунийлиги, Навоий вилояти маҳаллий бюджетининг 2008 йилдаги даромадларининг тўлиқ шаклланиши ҳамда ҳаражатларининг ўз вақтида ва мақсадли амалга оширилиши юзасидан олиб борилган назорат тадбирлари ҳавола этилди.

Таъкидлангани, Ҳисоб палатаси томонидан Инқирозга қарши чоралар Дастурида белгиланган йирик саноат корхоналари маҳсулотларининг таннарини пасайтириш бўйича қабул қилинган чора-тадбирларнинг ижроси ва давлат томонидан тижорат банкларига ажратилаётган маблағларнинг самарали ва мақсадли сарфланиши текшириб чиқилди. Шунингдек, ўтган йил мобайнида "Бюджет тизими тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг ижросини таъминлаш мақсадида давлат бюджетининг 2008 йилдаги ижроси тўғрисидаги ҳисобот ташкил аудит ва баҳолашдан ўтказилиб, Давлат бюджетининг 2010 йилги лойиҳаси экспертиза қилинди.

Қайд этиш жоизки, Ҳисоб палатаси томонидан 2009 йилда 14 йўналиш бўйича 47 та назорат тадбири амалга оширилди. Ушбу жараёнда айрим тузилмалар фаолиятида қонунбузилиш ҳолатлари ҳам аниқланган. Депутатлар бу масалага алоҳида эътибор қаратиб, ўз фикр-мулоҳазаларини баён этдилар.

Жумладан, муҳокама чоғида фракция аъзолари томонидан Ҳисоб палатасига давлат бюджети макроектисодиёт кўрсаткичлари ва лойиҳа параметрлари шаклланиши жараёнини янада чуқурроқ ва ҳар томонлама ўрганиш, иқтисодийни янада эркинлаштириш, республикаимизни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантиришга оид қабул қилинган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ижросини қатъий назорат қилиш юзасидан қатор таклифлар берилди.

Йиғилишда қуйи палата муҳокама-сига биринчи ўқишда киритилаётган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгаришлар киритиш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳам кўриб чиқилди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони ва Қарорларига мувофиқ Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш ҳамда Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғар-

масининг асосий вазифалари ва функциялари белгиланиб, уларнинг янги ташкилий тузилмаси тасдиқланди. Унга кўра, аввал Меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш тизимига кирувчи пенсия таъминоти, яъни, пенсиялар, ижтимоий нафақалар, компенсациялар ва бошқа тўловлари тайинлаш, молиялаштириш, уларнинг ҳисоби ва мониторингини олиб боришга оид барча фаолият, жумладан, тиббий-меҳнат экспертизалари ишини ташкил этиш масалалари бўйича масъул тузилмалар ва уларнинг функциялари мазкур вазирлик таркибидан чиқарилиб, Молия вазирлиги ҳузуридаги бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси тасарруфига ўтказилди. Шу муносабат билан бир қатор қонунларга ўзгаришлар киритиш тўғрисида тайёрланган қонун лойиҳасига фракция аъзолари ўз муносабатларини билдиришди.

Йиғилишда «Техник жиҳатдан тартибга солиш соҳасида мувофиқликни баҳолаш тўғрисида»ги қонун лойиҳаси ҳам кўриб чиқилди.

Қонун лойиҳасининг госяи, техник жиҳатдан тартибга солиш объектиларига йўналтирилган меъёрий-ҳуқуқий талабларни «Техник жиҳатдан тартибга солиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг Қонунига мувофиқлаштириш ҳамда республикаимизнинг мувофиқликни баҳолаш соҳасидаги қонун ҳужжатларини халқаро ҳуқуқий нормалар талаблари, шу жумладан, иқтисодий фаолиятдаги муҳокама қилинаётган қонун соҳасига кирувчи маъмурий тўсикларни камайтириш бўйича Бутун Жаҳон Савдо Ташкилоти келишувларига уйғунлаштиришдан иборат.

Шунингдек, республикаимизда ишлаб чиқарилган маҳсулот ва хизматларнинг хавфсизлиги, сифати ва рақобатбардошлигини ошириш, ички бозорни хавфли маҳсулотлардан ҳимоялаш, халқаро савдодаги техник тўсикларни бартараф этиш каби бир қатор масалалар ечимида ҳам ушбу қонун муҳим аҳамият касб этади. Ана шулар ҳақида батафсил тўхталган фракция аъзолари мазкур ҳуқуқий ҳужжат ҳаётини зарурат эканини алоҳида таъкидлашди.

Шунингдек, фракция аъзолари томонидан «Норматив-ҳуқуқий атамалар комиссиясини тузиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг қарори лойиҳаси ҳам атофлича ўрганиб чиқилиб, маъқулланди.

Йиғилишда кўрилган масалалар юзасидан фракциянинг таклиф ва тасиялари ишлаб чиқилиб, тегишли қарорлар қабул қилинди.

Алимжон АКИЛОВ, ЎзМТДП фракцияси аъзоси:

— Фракцияимизнинг мазкур йиғилишида жамиятимиз учун муҳим ва долзарб бўлган қатор масалалар муҳокама этилди. Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Ҳисоб палатасининг 2009 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботи тингланди. Мазкур ҳисоботни Қонунчилик палатасидаги ЎзМТДП фракциясида эшитиш жараёнига парламент назоратининг бир кўриниши сифатида ёндашиш зарур ва бу борада депутатларимиз Ҳисоб палатаси фаолиятининг самарасини, таъсирчанлигини ошириш ҳамда янада такомиллаштиришга қаратилган таклиф-тасвиялар билдиришди. Жумладан, Ҳисоб палатасининг фаолияти бошқа давлат назорати (масалан, муассасавий, ички идоравий назорат тузилмалари), маъмурий (молия вазирлиги тизимидаги назорат-тафтиш бошқармаси, турли назорат инспекциялари) ёки ҳуқуқий муҳофаза қилувчи идораларнинг фаолиятини тақорролаш ҳамда уларнинг ўрнини босиш каби хатога йўл қўймаслиги ҳақида алоҳида кўрсатиб ўтилди. Бундан ташқари, ўзининг назорат фаолиятини амалга ошириш чоғида фақатгина текширувларни ўтказиш билан чегараланмасдан, асосий эътиборни чуқур ва доимий молиявий мониторингни ва умумлаштирувчи таҳлилларни олиб боришга қаратиш, назорат фаолияти давомида эса ўргани бевосита ҳўжалик юритувчи субъектларнинг молиявий-ишлаб чиқариш фаолиятига эмас, балки айнан шу фаолиятни доимий назорат объекти сифатида қабул қилиши лозим бўлган муассасавий, ички идоравий ва маъмурий назорат қай даража ўрнатилганлигига беришлари зарурлиги алоҳида қайд этилди.

Сарвар ОТАМУРАТОВ, ЎзМТДП фракцияси аъзоси:

— Ҳисоб палатаси 2009 йилги фаолиятига фракцияимиз томонидан таҳлилий-танқидий баҳо берилиб, бир қатор аниқ таклифлар билдирилди. Хусусан, мазкур назорат органининг текшириш бўйича тақдирномалари сўзсиз бажарилиши вазирлик ва идоралар тизимига қирадиган ҳамма ташкилот ва корхоналар томонидан зарурлиги таъкидланди. Бугунги кунда Ҳисоб палатаси фаолияти тўғрисида оммавий ахборот воситаларида кенгроқ маълумотлар бериш, бюджет ташкилотларида, ҳўжалик юритувчи субъектларда йўл қўйилган камчилик ва қонунбузарликлар бўйича аҳолини хабардор қилиш, жавобгар шахсларга нисбатан кўрилган чоралар ҳақида ҳам ОАВда ёритиш шулар жумласидандир. Шунингдек, фракция аъзолари томонидан Ҳисоб палатасига йиғилган таҳлилий маълумотларга таяниб Олий Мажлиси Қонунчилик палатасига ҳар йили ҳисобот тақдим этилаётган пайтда, хусусан муаммоларнинг қонуний ечимини топиш бўйича асосланган таклифлар билан чиқиши тасвия этилди.

Гулбахор УМУРЗОҚОВА,
"Milliy tiklanish" мухбири

ТАДБИР

Долзарб мавзуда ўқув-семинари

УНДА БИР ҚАТОР МАЪРУЗАЛАР ТИНГЛАНДИ

ташкил этилган ўқув-семинарида партия ҳисобиди мавжуд маблағни тўғри, мақсадли ва самарали сарфлаш, шунингдек, партиянинг Қорақалпоғистон-Республикаси, вилоятлар, Тошкент шаҳар кенгашлари Ижроия қўмиталари девонлари фаолиятини такомиллаштириш, уларга амалий қўмак бериш ҳамда бош ҳисобчиларнинг бухгалтерия ҳисоботини юритиш ва сиёсатини ташкил этиш борасидаги малака ва кўникмаларини оширишга қаратилди. Унда ЎзМТДП МК ва Марказий назорат-тафтиш комиссияси аъзолари, партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси девони ходимлари, ҳудудий партия кенгашлари Ижроия қўмиталари раислари ва девон раҳбарлари ҳамда бош ҳисобчилари, шунингдек, Молия вазирлиги гавначилик, бюджет ва назорат-тафтиш бош бошқармаси, Республика Ҳисоб палатаси мутахассислари иштирок этди.

Семинарни партия Марказий Кенгаши Ижроия қўмитаси раиси Ахтам Турсунов кириш сўзи билан очиб, Президентимизнинг парламент палаталарининг қўшма йиғилишида қилган маърузасидан келиб чиқадиган партияимиз олдидидаги устувор вазифаларга тўхталди. Шунингдек, партия раҳбари кейинги сайловларга тайёргарликни айна пайтдан бошлаш лозимлиги, бу борада партиянинг мавжуд иқтисодий ресурсларидан оқилона фойдаланиш ҳамда ҳудудий партия ташкилотларида фаолият кўрсатаётган раҳбар кадрлар ва ҳисобчиларнинг малакасини ошириш муҳим роль ўйнашини таъкидлаб ўтди. Шундан сўнг сўзга чиққан ЎзМТДП Марказий

назорат-тафтиш комиссияси раиси Абдурашид Тўхтабоев "Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни ҳусусида иштирокчиларга кенг тушунтириш берди.

— Ушбу Қонунга кўра сиёсий партияларни молиялаштиришнинг асосий манбалари жумласига аъзолик бадаллари, партиянинг тадбиркорлик фаолиятдан олиннадиган маблағлар, Ўзбекистон Республикаси юридик ва жисмоний шахслари томонидан бериладиган ҳомийлик кўмаги билан бирга давлат бюджетидан ажратилган маблағлар қиради, — деди нотиқ қонунни шарҳларкан, — Хорижий давлатлар ва уларнинг ваколатхона ҳамда филиаллари, чет эл инвестициялари иштирокидаги корхоналар, чет эл юридик ва жисмоний шахслари, фуқаролиги бўлмаган шахслар томонидан эса сиёсий партияларга ҳомийлик ёрдами берилишига йўл қўйилмайди.

Шунингдек, тадбирда мутахассислар "Бюджет ташкилотларида бухгалтерия ҳисобини ташкил қилиш ва юритиш", "Бюджет маблағларидан мақсадли ва самарали фойдаланиш" "Бюджет интизомига риоя қилишни назорат қилиш" ва "Давлат бюджетининг гавна ижроси" каби мавзулардаги маърузалар билан қатнашиб, иштирокчиларни соҳада бўлаётган ўзгариш ва янгиланган билан таништирдилар.

Семинар қизгин савол-жавоб, баҳс-мунозара, таклифу мулоҳазалар билан интерактив усулда ўтди.

ЙИГИЛИШ

Парламент фаолиятида фракциялараро кураш

ФЖЎИДА БЎЛИБ ЎТГАН ДАВРА СУҲБАТИДА ҚИЗГИН МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

(Давоми. Боши 1-бетда)

Фуқаролик жамиятини ўрганиш институтида мана шу масалага бағишлаб "Парламент фаолиятида фракциялараро кураш ва сиёсий партиялар фракциялари ролини кучайтириш" мавзусида давра суҳбати бўлиб ўтди. Унда Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги сиёсий партиялар фракциялари аъзолари, халқ депутатлари маҳаллий кенгашлар депутатлари, олимлар, экспертлар ва мутахассислар, нодавлат нотижорат ташкилотлар вакиллари, фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари, шунингдек ОАВ вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда дастлаб, сиёсий партияларнинг Қонунчилик палатасидаги вакиллари янги таркибда шакллантирилган фракциясининг айна дамдаги фаолияти тўғрисида маълумот бердилар. Шундан сўнг бугунги кунда сиёсий партиялар фракциялари ўртасидаги кураш қандай бўлиши керак, деган масала ўртага ташланди. Бу борада барча партиялар фракциялари аъзолари партиявий мансублигидан келиб чиққан ҳолда фикр-мулоҳазалар билдиришди. Жумладан, ЎзМТДП фракцияси аъзоси Шухрат Дехқонов шундай деди:

— Бизнинг фикримизча, фракциялар ўртасида кечадиган рақобат халқимизнинг миллий аънавий қадриятлари билан ҳамоҳанг тарзда, уйғунлашган ҳолда амалга оширилиши лозим. Бу масалада менталитетимизга ёт бўлган турли номақбул усулларни қўллашдан, ижтимоий антагонизмга ўтиб қолишдан узоқроқ бўлиш керак. Партиялар фракцияларининг ўзаро сиёсий курашига, хусусан, маданий этник механизмлар ёрдамида цивилизацияцион характер, ижодий ҳамда яратувчан беллашув кўринишларини жорий этиш мақсадга мувофиқ бўларди. Бу рақобат миллий қадриятларимизни қайта тиклаш ва замонавий тарраққий этган жамиятни шакллантириш меъёрларининг синтези бўлиши даркор.

Тадбирда эксперт сифатида иштирок этган Жамаотчилик фикрини ўрганиш маркази директори ўринбосари Озод Атамизаев тадбир мавзусидан келиб чиқиб, барча фракциялар аъзоларига қара-

Дехқонов Ш. Усаров О.

та юқоридаги фикрларнинг амалий исботи сифатида бугунги кунда фракциялар ўртасидаги баҳс-мунозаралар қайси йўналишларда олиб борилмоқда, деган савол билан мурожаат этди.

Шунда сиёсий партиялар фракциялари аъзолари Қонунчилик палатаси ялпи мажлисида "Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчилар киритиш ҳақида"ги қонун лойиҳаси юзасидан ЎзЛиДеП ва ЎзМТДП фракциялари ўртасида кечган баҳс-мунозарани мисол сифатида келтирдилар. Ушбу қонун лойиҳасига кўра, воёга етмаганларнинг гайри ижтимоий хатти-ҳаракатларининг олдини олиш мақсадида, тунги вақтда ота-онаси ёки унинг ўрнини босувчи шахсларнинг кузатувисиз ресторан, кафе, бар, клуб, дискотека, кинотеатр, интернет-кафе-лар фаолияти билан шуғулланаётган айрим тадбиркорларни инсофга чақиритишда ушбу қонун лойиҳаси ҳаётини зарурат бўлиб хизмат қилади. Чунки, ёшлар тарбияси, ахлоқи ва маънавияти миллиятимиз келажаги билан боғлиқ бўлган муҳим масаладир.

Ушбу фикрларни эксперт тингларкан, шундай деди:

— Назаримда фракциялар ўртасидаги баҳс-мунозара фақат қонун лойиҳаларидагина акс этаётгандек.

— Тўғри таъкидлагиниз, — деди Олим Усаров, — негидир бошқа фракциялар ўзаро курашини фақатгина қонун лойиҳаси доирасида бўлади, деб биладилар шекилли. Мисол учун Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси фракцияси томонидан бир

қатор тадбирлар ўтказилди. Жумладан, бугунги кунда миллий қадрият ва аънаваларимизга зид бўлган, фарзандларимиз тарбиясига ёмон таъсир кўрсатувчи четдан келтирилаётган болалар ўйинчоқларига бағишлаб семинар ўтказдик. Бу орқали масалага ўз муносабатимизни билдирдик. Афсуски тадбиркор ва ишбилармонларни бирлаштирган ЎзЛиДеП бу масалага ўз муносабатини билдирмади. Шунингдек, Тожикистондаги Альюминий заводидан тарқалаётган захарли моддалар маълакатимизнинг жанубий минтақасига келтираётган зарарли оқибатлари ҳақида тадбир ўтказиб, зарур масалаларни ўртага қўйдик. Бу ҳақда ОАВ да кенг ёритилди. Ушбу муаммога ҳам бошқа фракциялар миллий манфаат юзасидан ўз муносабатларини билдиришлари керак эди. Ўйлайманки, бу сиёсий партиялар фракциялари ўртасидаги рақобатни кучайтиришга хизмат қилади.

— Биринчи навбатда фуқаролик жамиятини ўрганиш институти билан сиёсий партиялар фракциялари ўртасидаги ҳамкорликни изчил йўлга қўйиш лозим, — деди Фуқаролик жамиятини ўрганиш институти илмий ходими Шухрат Якубов. — Бундан кўзланган мақсад шуки, фуқаролик жамиятини ўрганиш институтининг мутахассислари ёки фуқаролик жамиятининг бошқа институти мисол учун ОАВ, маҳаллалар, касаба уюшмалари, фондлар аҳоли билан яқин алоқада бўлади. Яъни улар фуқароларни қизиқтираётган масалалар, ютуқ ва камчиликларни яхшироқ билади. Айнан мана шу ҳаётини масалаларни қуйи палатадаги фракциялар муҳокамаси ва фракциялараро баҳслар даражасига олиб чиқиш мавжуд муаммоларнинг амалда тўлақонли ечимини топишга хизмат қилади. Бундан ташқари бугунги давра суҳбатидан яна бир масала бизга аён бўлдики, хозиргача Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги фракциялар ўртасидаги рақобатни профессионал даражада йўлга қўйишга қўмак берадиган илмий ишлар қилинмаган.

Дарҳақиқат, Парламент фаолиятида фракциялараро кураш ва сиёсий партиялар фракциялари ролини кучайтириш борасида амалга оширилаётган ишларнинг барчаси Президентимиз маърузасида таъкидланганидек, "...**ҳеч шубҳасиз, қабул қилинадиган қонунларнинг сифатини оширишга, парламент ролининг, унинг мамлакатимизда юз бераётган жараёнларга таъсирининг кучайишига ёрдам беради**".

Камолiddин ХОТАМОВ,
Аброр УМАРКУЛОВ,
"Milliy tiklanish" мухбирлари

ДЕПУТАТ МИНБАРИ

Қонунлар сифатини янада ошириш

ДЕПУТАТЛАР ОЛДИДАГИ МУҲИМ ВАЗИФА

(Давоми. Боши 1-бетда)

Бу мақсад ва вазифаларнинг ижросини таъминлаш Олий Мажлис Қонунчилик палатаси, мамлакатимиздаги сиёсий партиялар, партиялар фракциялари ва маҳаллий кенгашлардаги депутатлик гуруҳлари олдидаги масъулиятни янада оширади.

Чунинчи, Олий Мажлис Қонунчилик палатаси томонидан Президентимиз маърузасида белгилаб берилган вазифаларни амалга ошириш бўйича қарор қабул қилиниб, тегишли дастур ишлаб чиқилди. Шунингдек, қуйи палатадаги Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси фракцияси ҳам ушбу маърузадан келиб чиқадиган вазифалар юзасидан жорий йил ва истиқболга мўлжалланган асосий йўналишлари, тадбирлар режаси ва дастурини ишлаб чиқиб, шу асосда ўз фаолиятини юритмоқда.

Бу ўринда, энг аввало, ЎзМТДП фракцияси томонидан 2010 йил февраль ойида Олий Мажлис Қонунчилик палатасида янги иш бошлаган депутатлар учун ташкил этилган илмий-амалий ўқув семинарлари алоҳида таъкидлаш жоиз. Ушбу машғулотлар парламентга илк бор сайланган депутатлар учун айтиш мумкин. Чунки депутат аввал қандай вазифа ёки лавозимда ишлаган, қандай илмий унвон, даража, тажриба ва салоҳиятга эга бўлмасин, ҳар бир халқ вакили сайловчилар олдида ўз зиммасига олган мажбуриятини бажариши учун дастлаб парламент ҳаётини чуқур били олиши зарур. Бундан депутат ўз фаолиятини самарали йўлга қўйиш ҳамда қонун ҳужжатларида белгиланган ваколатлардан фойдаланишда кўзлаган натижасига эришолмаслиги мумкин. Чунки доимийлик асосида иш олиб борадиган парламент депутатдан ўзига хос масъулият, билим ва кўникма талаб қилади. Тўғри, ҳар доим ҳам бундай семинарларни ўтказиш имкони бўлмас, аммо бу тажрибанинг янги таркибдаги парламент фаолиятида қўлланилгани депутатлар учун амалий кўмак вазифасини ўтаганини эътироф этиш мақсадга мувофиқ. Асосан бу жараёнда парламент фаолиятини ўзида муҳассам этган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар ҳамда катта илмий-амалий тажрибага эга бўлган депутатлар маслаҳатларидан кенг фойдаланилади.

Ўз навбатида фракциямиз фаоллари – тажрибали депутатлар томонидан ташкил этилган бундай ўқувларда 30 дан ортиқ мавзвлар ўрганилиб, зарур билим ва кўникмалар олинди.

«Ўзбекистон» Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Конституциявий мақоми ва ваколатлари, «Парламент сурови», «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси депутатларининг сайловчилар билан муносабатлари», «Сиёсий партиянинг фракцияси ва унинг маҳаллий кенгашларидаги партия гуруҳлари билан алоқалари», «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий Қонун ва ундан келиб чиқадиган вазифалар» каби қатор мавзвлар муҳокамаси илк мартаба ва тақдор сайланган депутатлар ўртасидаги илмий-амалий ва қизгин баҳс-мунозаралар тарзида бўлиб ўтди.

Шунингдек, Президентимиз маърузасида парламент олдида қўйилган муҳим вазифалардан бири қабул қилинаётган қонунлар сифатини янада яхшилаш масаласига тўхталадиган бўлсак, айнан ана шу жиҳатлар семинарларда тўлалигича қамраб олинди ва бунинг амалий натижаси айтиш пайтда янада сезилмоқда. Фаолиятимизнинг асосини ташкил этадиган ушбу йўналиш бўйича машғулотларда ортирган тажрибамиздан келиб чиқиб айтиш жоизки, Ўзбекистонда қонун ижодкорлиги жараёни Конституция, Конституциявий қонунлар ва бошқа бир қатор айнан шу йўналишда қабул қилинган ҳужжатлар билан алоҳида тартибга солинган. Мамлакатимизда икки палатали парламентнинг шаклланиши қонунлар лойиҳаларининг кўриб чиқиши ва қабул қилинишининг такомиллаштирилган тартиб-тамойилларини жорий этилишини тақозо этди. Натижада, қонунлар лойиҳаларини Қонунчилик палатаси ялпи йиғилишида уч ўқишда кўриб чиқиш ва қабул қилиш муфассал тартибга солинди. Амалдаги тартиб-тамойилларга мувофиқ қонун лойиҳаси бўйича Қонунчилик палатаси Спикери томонидан масъул кўмита белгиланади. Қуйи палата кенгаши масъул кўмита тақдим этган қонун лойиҳасини биринчи ўқишда кўриб чиқиш учун кун тартиби лойиҳасига киритиш тўғрисида қарор қабул қилади. Биринчи ўқишда кўриб чиқиш чоғида қонун лойиҳасини қабул қилиш зарурати, лойиҳа концепцияси, унинг Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва бошқа қонунларига мувофиқлиги, шунингдек, қонунни амалга ошириш билан боғлиқ харажатлар ва молиялаш манбалари тўғрисидаги масала муҳокама қилинади. Лойиҳани иккинчи ўқишга яъни моддама-модда кўриб чиқишга тайёрлаш мураккаб жараён бўлиб, бу вазифа масъул кўмита томонидан амалга оширилади. Бунда одатда кўмита аъзолари, қонунчилик ташаббуси ҳуқуқи субъектининг вакили, шу соҳадаги мутахассислар, олимлар, экспертлар ва жамоатчилик вакиллари таркибидан иборат ишчи гуруҳи тузилади. Қонун лойиҳасини учинчи ўқишга тайёрлашда масъул кўмита иккинчи ўқишда қабул қилиш чоғида таклиф этилган таҳлилий ўзгаришларни киритиб, уни учинчи ўқишда қабул қилиш учун Қонунчилик палатасига тақдим этади.

Мана шу муҳим жараён, яъни қонун лойиҳаларининг ҳар бир ўқишдаги муҳокамасида фракциямиз аъзолари нафақат кўмита аъзоси, балки партиявий мансублигимиздан келиб чиқиб муносабат билдирсак, таклифлар киритсак, биринчидан қонунлар сифатини оширишга, иккинчидан электротиъимиз манфаатларини қонунларда акс эттиришга муваффақ бўламиз. Бу эса Юртошимиз маърузаларидаги «Қонунчилик палатасидаги турли сиёсий фракциялар ўртасидаги рақобат қанчалик кескин ва кучли бўлса, жамиятимизнинг музейан сиёсий кучлари ва ижтимоий қатламлари манфаатларини ўзида ифода этадиган ҳар қайси партиянинг ғоялари, дастурий вазифалари ҳаётга муваффақиятли татбиқ этилишининг кафолати ҳам шунчалик мустаҳкам бўлади», деган аниқ хулосани амалий ифода этган бўлади.

Мавжуда РАЖАБОВА,
ЎзМТДП фракцияси аъзоси

ПАРТИЯ ҲАЁТИ

ЎЗМТДП ЁШЛАРИ

«Миллий тикланиш» жамоаси — «Заковат» ғолиби

Президентимиз Ислон Каримов Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганининг 17 йиллигига бағишланган тантанали йиғилишида сўзлаган маърузасида «Бугун ҳеч кимга сир эмаски, биз яшаётган XXI аср — интеллектуал бойлик ҳукмронлик қиладиган аср. Кимки бу ҳақиқатни ўз вақтида англаб олмаса, интеллектуал билим, интеллектуал бойликка интилиш ҳар қайси миллат ва давлат учун қундалик ҳаёт мазмунига айланмаса — бундай давлат жаҳон тараққиёти йўлидан четда қолиб кетиши мумкин», дея таъкидлаган эдилар. Шу боисдан ҳам давлатимиз раҳбари раҳнамолигида мамлакатимизда ёшларнинг интеллектуал салоҳиятини ошириш, илм-фан сирларини пухта ўрганишга катта эътибор қаратилмоқда. Ўз дастурий ғоя ва мақсадларида ёшларда замонавий билим, тафаккур ва мутахассисликларни эгаллашларига кўмаклашиш, иқтидорлиларни аниқлаш ҳамда уларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга кат-

та эътибор қаратишни асосий вазифалардан бири деб белгиланган Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ҳам бу борада аниқ ташаббусларни илгари суриб, фаол ҳаракат олиб бормоқда.

Яқинда пойтахтимизда бешинчи мартаба «Заковат» интеллектуал ўйинлари фестивали бўлиб ўтди. Унда ЎзМТДП Бухоро шаҳар кенгашининг «Миллий тикланиш» жамоаси ҳам иштирок этиб, ғолибликни қўлга киритди. Бу галги тадбирга тайёргарлик ишлари анча илгари бошлаб юборилди. Ўтган йилги фестивалда илк мартаба «Миллий тикланиш» номи билан иштирок этган жамоа кўрсаткичлардан қониқмаган эди. Аслида бу кўрсаткич йигирмадан ортиқ жамоалар орасида ёмон натижа бўлмаса-да, ушбу мағлубият бу йилги ғолибликни қўлга киритишга туртки бўлди.

Фестивалга ЎзМТДП эмблемаси ва номи туширилган кийимда кириб келган гуруҳ аъзоларида ўзига ишонч яққол сезилиб турди. Дастлабки икки тур якунига кўра, улар бошқа жамоаларни 4 балл ортда

қолдирганлиги ҳам фикримизни яққол тасдиқлайди. Бир-биридан қизиқарли, шу билан биргаликда, аниқ ва мантикий фикрлашни талаб қиладиган саволлар жавоби бирин-кетин тўғри деб эътироф этилди.

Ўйинда жамоа аъзоларининг барчаси, жумладан, жамоа сардори Мақсуд Шаропов, «жамоа мантиқчиси» Анвар Нейматов, иқтисодчи Абдор Жўраев, тарихчи Бахтиёр Ҳамидов, адабиёт ва спортнинг асл шинавандаси, журналист Акбар Рустанов, шунингдек, Нурбек Нарзуллаев, Музаффар Шамсидинов ва Тошпўлат Каюмов ғолибликка ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшдилар.

Учинчи тур саволлари уларнинг билим ва интеллектуал салоҳиятини яна бир қарра қаттиқ синовдан ўтказди. Боиси, бу турда рақиб «Блиц» жамоаси тенг кўрсаткични намойиш этди. Аммо, сўнгги тур турнир ғолибини аниқлади. «Миллий тикланиш» жамоаси 17 балл билан фестиваль ғолибига айланди. «Блиц» ва «Марвелл» жамоалари иккинчи ва учинчи ўринларга лойиқ деб топилди.

Кумри НАЖИМОВА

МУНОСАБАТ

Аждодлар олдида бурчлимиз

Президентимиз Ислон Каримов халқимиз, миллатимиз равнақи, унинг ўтмиши билан чамбарчас боғлиқлигини ҳар бир чиқишларида, айниқса, «Юксак маънавият — енгилмас куч» асарида алоҳида таъкидлаб, жумладан шундай деган эди: «Аждодларимиз тафаккури ва даҳоси билан яратилган энг қадимги тошғув ва битиклар, халқ оғзаки ижоди намуналаридан тортиб, бугунги кунда кутубхоналаримиз ҳазинасида сақланаётган минг-минглаб қўлёзмалар, уларда муҳассамлашган тарих, адабиёт, санъат, сиёсат, ахлоқ, фалсафа, тиббиёт, математика, минералогия, кимё, астрономия, меъморчилик, деҳқончилик ва бошқа соҳаларга оид қимматбаҳо асарлар бизнинг буюк маънавий бойлигимиздир. Бунчалик катта меросга эга бўлган халқ дунёда қамдан-қам топилади».

Шу маънода биз яшаётган маконда неолит даврининг иккинчи ярим йиллигидак қадим одамзот изларининг топилганлиги ва аниқланганлиги катта оламшумул воқеадир. Бу ҳақда «Миллий тикланиш» газетаси жорий йил 17 март сониде «Тошга битилган дoston» номли мақоласини эълон қилди. Худди шу мақолани Навоий вилоти «Дўстлик байроғи» газетаси ҳам чоп этди. Бундан маълум бўлдики, Навбахор тумани худудида Нурота тоғлари тизимида қирувчи Сармишсой дарасида бундан 7 минг йил аввал аждодларимиз қолдирган излар ўрганишга, зиёрат қилишга арзийди.

Мақолада республика Экологик ҳаракати вилоят бўлими ва Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси вилоят кенгаши билан ҳамкорликда Сармишсойни экотуризм марказига айлантириш ва бу борада халқ депутатлари маҳаллий кенгашларида ЎзМТДПдан сайланган депутатларнинг амалий ишлари тўғрисида фикр билдирилган. Бу ҳаракатга биз каби зиёлиларнинг иштирокини жонлантириш лозим деб ўйлайман.

Мен Навбахор туманидаги Учтут нафис санъат лицейида тарих фанидан ўқувчиларга сабоқ бераман. Ўқув маскани жойлашган худуд тарихий обидаларга бой макон ҳисобланади. Бу ерда 5 минг йил аввалги қадим Учтут шахтаси ва кўп асрлик учта тут дарахти кўпчиликини, шу жумладан тарихчи олимлар эътиборини жалб этиб келмоқда. Эътиборли томони шундаки, Сармишсой дараси бизнинг Учтут қишлоғидан тоғ ошиб бориб, 5-6 чакиримдан ошмайди. Шу орада «Қирққозон» деб номланувчи ажойиб табиат мўъжизаси пайдо бўлган. Булар ўз зиёратчиларини кутмоқда. Экотуризм харитаси тузилаётган пайтда ана шулар ҳисобга олинишини истаимиз. Сармишсой йўналиши бир учи бизнинг тарихий маконларга келиб тақалиши фақат маршрутнинг янада бой ва қизиқарли бўлишини таъминлайди.

Лицейимизда тарихий ўлкашунослик музейини ташкил этганмиз. Музей экспонатлари шу қишлоқда яшовчи аҳолидан тўпланган ноёб тарихий ашёлардир. Шунинг учун бевосита Сармишсой дарасида XV-XVIII асрларда истиқомат қилган аҳолига тегишли буюмлар улар таркибининг асосий қисmini ташкил этади.

Ҳа, тарих — миллат кўзғуси. Дунё тамаддунида ўз ўрни ва аҳамиятига эга халқ вакиллари эканлигимиздан фخرланамиз, шу боис уларнинг муносиб ворислари бўлиб қолайлик.

Ҳамиджон ҲОТАМОВ,
Навбахор туманидаги
Учтут нафис санъат лицейи тарих
фани ўқитувчиси,
халқ таълими аълочиси

ЖАМИЯТ ТАЯНЧИ

«Юксак маънавиятли оила билан юксак тараққиёт сари»

ЎЗМТДПНИНГ САЙЛОВОЛДИ ДАСТУРИДА АКС ЭТГАН МАЗКУР ЛОЙИҲА АМАЛДА ЎЗ ТАСДИҒИНИ ТОПМОҚДА

Мустақиллик йилларида оилани ҳар жиҳатдан мустаҳкамлашга катта эътибор берилмоқда. Бошқачароқ айтганда оилага жамиятнинг асоси сифатида қаралиб, энг аввало, оилага оид қонуний асослар яратилди. Мамлакатимиз Президентининг 2007 йил 18 майда эълон қилинган «Ёш оилаларни моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонида мувофиқ тижорат банклари томонидан ёш оилалар учун имтиёзли кредитлар ажратилиши йўлга қўйилди.

Нилуфар ХИДИРОВА

Оила мустаҳкамлигини таъминлаш ўзини-ўзи бошқариш органлари, маҳалла фуқаролар йиғини раислари, оилавий поликлиникалардан тортиб барча мутасадди ташкилотлар зиммасига юклатилди. Бу сиёсатнинг мазмун-моҳиятига Юртбоши шундай таъриф беради: «Соғлом ва мустаҳкам оила, биринчи навбатда, янги қурилатган ёш оилалар масаласини давлатимиз ва жамиятимиз, маҳаллаларимизнинг доимий эътиборида

турадиган устувор вазифа деб билишимиз даркор». Жорий йилнинг «Баркамол авлод йили» деб аталиши ҳам бу борада давлатимиз томонидан амалга оширилаётган ишларнинг узвий Давоми бўлди, десак муболаға бўлмайди. Шу муносабат билан ЎзМТДП МК «Аёллар қаноти» томонидан «Ёш оилаларни қўллаб-қувватлашнинг ҳуқуқий асослари» мавзусида мустақил ҳаётга кириб келаётган бир гуруҳ ёшлар ўртасида давра суҳбати ўтказилди. Унда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутатлари, ЎзМТДП Марказий Кенгаши Ижроия кўмитаси

девоми ходимлари, партия фаоллари ва ОАВ вакиллари иштирок этди.

Давра суҳбатини 1-Республика тиббиёт коллежи директори, ЎзМТДП МК аъзоси М.Зияева очиб қуйидаги фикрларни билдирди:

- Халқимизда азал-азалдан оилага жамиятнинг бир бўлини сифатида катта эътибор билан қаралади. Сабаби инсон ўзига ҳаёт ҳақиқиди илк кўникма, ахлоқий тушунчаларни айнан оила бағрида сингдиради. Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партиясининг Дастурида: «Партия жамиятда оиланинг этник аъёналарини маънавий қадриятларининг доимий таъминлишининг муҳим манбалари сифатида ҳисоблайди. Катталарни ҳурмат қилиш, ўзаро ёрдам, болалар ҳақида қайғуриш каби аъёналар ҳамма вақт миллий оиланинг асосий принциплари бўлиб келган», деб алоҳида ёзиб қўйилган. Чиндан ҳам миллий аъёналар билан суғорилган оилада вояга етган шахс ҳар жиҳатдан етук, жамият олдидаги ўз масъулияти, бурчи ва ҳақ-ҳуқуқларини тўла англаб етадиган чинакам инсон

бўлиб вояга етади ҳамда юрт тараққиёти йўлида тинмай меҳнат қилади.

Шундан сўнг, ЎзМТДП Марказий Кенгаши Ижроия кўмитаси раисининг ўринбосари Шоира Умарова сўз олиб «Оилани мустаҳкамлашга қаратилган қонунчилик асослари ва уларни амалиётга татбиқ қилиниши» мавзусида маъруза қилди. - Оилавий муносабатларга доир давлатимиз сиёсатининг ҳуқуқий асоси, аввало, Бош қомусимиз - Конституцияда мустаҳкамлаб қўйилган, унга кўра оила жамиятнинг асосий бўлини ҳисобланган, давлат муҳофазасидадир. Бу устувор қонунлар қатор қонун ҳужжатлари хусусан Оила кодексига белгиланган бўлиб оиланинг муқаддаслиги ва мустаҳкамлиги ҳуқуқий жиҳатдан кафолатланган. Ундан ташқари ёшларга оид сиёсат давлатимизнинг устувор йўналиши бўлиб, унинг мақсади ёшларни баркамол қилиб вояга етказиш учун барча шарт-шароитларни яратишдан иборат. Шунингдек, ёшларга доир бир қатор қонунларда ёш оилаларга имтиёзлар, қўноқчи: яқка тартибда уй-жой қуриш, рўзғор буюмлари, узок

муддат фойдаланиладиган қундалик уй жиҳозлари сотиб олиш, ҳатто биринчи фарзанд эҳтиёжлари учун ва бошқа мақсадларга имтиёзли кредитлар бериш, ёшлар тадбиркорлигини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш давлат томонидан амалга оширилиши белгилаб қўйилган. Давлатимиз томонидан ёш оилаларга берилаётган кенг қўламадаги бу имкониятлар замирида мамлакатимизда ажралишлар сонини камайтириш масаласи ҳам ётади.

Шунингдек, нотиқ ЎзМТДП маънан етук ва жисмонан соғлом, миллий ўзлигини таниган қомил шахсларни вояга етказишда оиланинг ўрни беқисс эканлигини инобатга олган ҳолда «Юксак маънавиятли оила билан юксак тараққиёт сари» лойиҳасини амалга ошираётгани, бугунги тадбир ҳам мазкур режанинг узвий давоми эканлиги хусусида тўхталди.

Давра суҳбатиде Республика «Оила» илмий-амалий Маркази раҳбари, психология фанлари доктори В.Каримова «Оилавий муносабатларни мустаҳкамлаш миллий қадрият сифатида», «Олий таълим муаммолари» журнали бош муҳаррири З.Мўминова «Оила маънавияти ва оила одоби - жамият бойлиги» мавзуларида маъруза қилдилар. Маърузачилар йиғилганларга ёшларни оилавий муносабатларга тайёрлашда оилага оид қонунчиликнинг мазмун-моҳияти, улардаги имтиёзлардан фойдаланиш тартиб-қоидалари, миллий қадриятларимиз, миллий ўзлигимизни фарзандлар онгига синдиришда оиланинг ўрни хусусида тушунтириш бериб ўтдилар.

Тадбир сўнггида ёшлар ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб олдилар.

ИЖТИМОИЙ-СИЁСИЙ ҲАЁТ

ЖАРАЁН

Президентимиз Ислон Каримов Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги маърузасида мамлакатни модернизация қилиш ва кучли фуқаролик жамиятини барпо этиш борасида эришилган ютуқ ва муваффақиятлар ҳамда галдаги устувор мақсад ва вазифалар ҳақида тўхталиб, жумладан, шундай дедилар: «Социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ислохотларни, биз танлаган давлат ва жамият қурилиши моделини татбиқ этиш жараёнида фуқароларни мамлакат бошқарувидаги ролини ошириб боришни асосий ўринга қўядиган «Кучли давлатдан кучли фуқаролик жамияти сари» дастури-ни амалга ошириш бўйича ишларни янада фаоллаштириш масаласини бугун ҳаётнинг ўзи кун тартибига тобора қатъий қилиб қўймоқда».

Фуқаролар сиёсий фаоллиги

УНИ ОШИРИШДА ПАРТИЯЛАР АСОСИЙ ЎРИН ТУТАДИ

Иродахон Абдувосидова,
Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси Ўзбекистоннинг янги тарихи маркази етакчи илмий ходими

Дарҳақиқат, ҳуқуқий демократик давлат, кучли фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг асосий омил ва

тик ҳуқуқий давлат, фуқаролик жамияти қуриш йўлидан босқичма-босқич ва изчиллик билан бормоқда. Демок-

Фуқаролик жамиятини шакллантириш борасида Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида олиб борилаётган кенг қўламли ислохотлар ўз самарасини бераётганлиги ўтган йил 27 декабрда маҳаллий кенгашлар ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси-га бўлиб ўтган сайловларда яққол намоён бўлди.

манбаи фуқаролар, уларнинг ҳуқуқий маданияти, онг ва тафаккури, бир сўз билан айтганда сиёсий фаоллигининг қай даражада эканлиги билан белгиланади. Сиёсий институтлар, нодавлат-нотижорат ташкилотлари, фуқаролик жамияти институтлари фуқаролар сиёсий фаоллигини оширишнинг асосий воситалари сирасига кирази ва шубҳасиз, бу жараёнда, айниқса, сиёсий партиялар муҳим ўрин тутати.

Фуқаролик жамиятини шакллантириш борасида Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида олиб борилаётган кенг қўламли ислохотлар ўз самарасини бераётганлиги ўтган йил 27 декабрда маҳаллий кенгашлар ва Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига бўлиб ўтган сайловларда яққол намоён бўлди. Юрбошимиз таъкидлаганларидек: «Бўлиб ўтган сайловлар аҳолиимизни юксак ижтимоий-сиёсий маданиятини, унинг сиёсий ва фуқаролик онг даражасини тобора ўсиб бораётганини сайловчилар мамлакатни ислоҳ этиш ва модернизация қилиш жараёнларини чуқурлаштириш йўлидан изчил илгарилаб бораётганимизни кенг қўллаб-қувватлаётганини намоийш этди».

Дарҳақиқат, Ўзбекистон демокра-

ратик тамойиллар кундалик ҳаёти-мизда тобора чуқурроқ ўрин олмақда. Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари – фуқаролар йиғинлари ва маҳалла институтлари ҳар томонлама ривож топмоқда. Фуқароларимиз давлат ва жамият бошқарувида кенгроқ иштирок этмоқдалар. Жамиятимизга кўппартиявийлик тобора чуқурроқ кириб бормоқда. Шу боис сиёсий партияларнинг жамиятимиздаги аҳамияти кун сайин ошиб бораёпти. Кўппартиявийлик демократик жамиятимизнинг муҳим омилларидан бирига айланди.

Сиёсий партиялар ҳокимият учун кураш олиб бориб, маълум бир ижтимоий қатламлар манфаатлари, талаб ва эҳтиёжларини ҳимоя қилмоқда. Лекин бундан жамият, халқ ва давлат манфаатлари эътибордан четда қолади, деган ҳулоса келиб чиқмайди. Албатта, ҳар қандай партия маълум бир ижтимоий қатламлар манфаатларини биринчи ўринга қўяди. Бирок, ўша муайян қатламлар манфаатлари, алапоқибат, умумхалқ ва давлат манфаатлари билан уйғунлашиб бир бутунлиқни ташкил этади. Акс ҳолда, сиёсий партия ўз олдига қўйган мақсадларига эриша олмайди. Чунки ҳар қандай сиёсий партия

ўз дастурида миллий хусусиятлар, кадриятлар, кишилар манфаатлари ва эҳтиёжлари, инсонларнинг интеллектуал даражаси ва бошқа кўплаб жиҳатлар билан ҳисоблашмаса, фуқароларнинг, қолаверса, жамиятнинг қўллаб-қувватлашига эриша олмайди. Шу боис ҳам мамлакатимиздаги барча сиёсий партияларнинг дастурларида ана шундай муҳим ҳолатлар ҳисобга олинган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 60-моддасига асосан сиёсий партиялар турли табақа ва ғуруҳларнинг сиёсий иродаси ва манфаатларини ифодалайди, ўзларининг демократик йўл билан сайлаб қўйилган вакиллари орқали давлат ҳокимияти тизимида фаол иштирок этадилар. Аллоҳида таъкидлаш жоизки, ҳар қандай сиёсий партиянинг вужудга келиши тор доирадаги кишилар ёки ғуруҳларнинг хоҳиш-истаклари натижаси эмас, балки улар негизда халқ, миллият манфаатларига ҳизмат қилиш, фуқароларнинг жамият ва давлат ишларини бошқаришдаги фаоллигини ошириш, фуқароларда сиёсий маданиятни юксалтириш мақсади ётади. Сиёсий партиялар шу тарика миллий манфаатлар ва истақларни ифодаловчи восита сифатида майдонга чиқади.

Мамлакатимизда сиёсий партияларнинг давлат ҳокимиятини шакллантиришдаги роли қонунлар билан тартибга солиниши, сиёсий партияларнинг эркин фаолият олиб бориши ҳуқуқий жиҳатдан кафолатланиши фуқароларда уларга нисбатан катта қизиқиш уйғотди. Хусусан, яқкапартиявийликдан буткул воз кечи-либ, кўппартиявийликка ўтилиши мамлакатимиз фуқароларининг ижтимоий-сиёсий жараёнлар, айниқса, сиёсий ҳаракатларга нисбатан қизиқиш ва муносабатини тубдан ўзгартириб юборди.

Айни пайтда сиёсий партиялар фаолияти «Сиёсий партиялар тўғрисида»ги, «Нодавлат нотижорат таш-

килотлар тўғрисида»ги, «Сиёсий партияларни молиялаштириш тўғрисида»ги, «Нодавлат нотижорат таш-лотлари фаолиятининг кафолатлари тўғрисида»ги, «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Кон-ституциявий қонун ҳамда сайловлар тўғрисидаги бир қанча қонунлар билан тартибга солинган. Шу ўринда айтиш жоизки, сиёсий партиялар тўғрисидаги қонунчилик ижтимоий-сиёсий ҳаёт билан ҳамояланган, яъни партиялар ривож ва тақомиллашувига мутаносиб равишда шаклланди.

Айниқса, қабул қилинган «Давлат бошқарувини янгилаш ва янада демократлаштириш ҳамда мамлакатни модернизация қилишда сиёсий партияларнинг ролини кучайтириш тўғрисида»ги Конституциявий қонун сиёсий партияларнинг жамиятдаги ўрни ва мавқеини мустаҳкамлаш, шунингдек, уларнинг масъулиятини янада кучайтиришда туб бурилиш ясади: унинг қабул қилиниши Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 89-моддаси, 93-моддасининг 15 банди ва 102-моддасининг иккинчи қисмига тузатишлар киритилишига асос бўлди.

Дарҳақиқат, фуқароларнинг сиёсий-ижтимоий фаоллиги фуқаролик жамиятини шакллантиришнинг асосий омилларидан бири ҳисобланади. Фуқаролар сиёсий ва ҳуқуқий жиҳатдан қанчалик фаол бўлса, бу жараён ҳам шунчалик тез ривожланади. Фуқароларнинг сиёсий-ижтимоий фаоллиги ўз навбатида партияларнинг омма орасидаги таъсирчанлигини ошириб боради. Шу боисдан, сиёсий партиялар ўз Ҳаракат дастурларини гоёвий-сиёсий жиҳатдан давр

Сиёсий партиялар фуқаролик жамиятида фуқароларнинг кенг қатлами, айниқса, энг фаол ва интеллектуал жиҳатдан салоҳиятли қисмини ўз атрофида бириктирган институт сифатида ҳаракат қилади. Ҳар бир сиёсий партиянинг пировард мақсади ўзи белгилаб олган вазифаларни амалга ошириш, иқтисодий ва сиёсий ғояларни ҳаётга татбиқ этишдан иборат бўлади.

талабларига мослашлари, конституциявий меъёрлар, амалдаги қонун талаблари доирасида юксак сиёсий маданиятга асосланишлари, янада фаоллашувлари, жамиятни ҳар томонлама ривожланиши, демократлашув жараёнларини тезлаштиришга таъсир кўрсата оладиган сиёсий институт даражасида иш олиб боришлари, ижтимоий-сиёсий, иқтисодий-маънавий соҳадаги вазифа ва муаммоларни ҳал этишда фаоллик кўрсатишлари талаб этилади.

Мамлакатимиздаги мавжуд партиялар аҳолининг кенг қатламига таянади, уларнинг сиёсий, иқтисодий, маънавий ва ижтимоий манфаатла-

рини қонунчилик йўли билан ҳимоя этишга интилади, аҳолининг кам таъминланган қатламларини ижтимоий муҳофаза қилишга кўмаклашади, улар манфаати ва ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилади.

Сиёсий партиялар фуқаролик жамиятида фуқароларнинг кенг қатлами, айниқса, энг фаол ва интеллектуал жиҳатдан салоҳиятли қисмини ўз атрофида бириктирган институт сифатида ҳаракат қилади. Ҳар бир сиёсий партиянинг пировард мақсади ўзи белгилаб олган вазифаларни амалга ошириш, иқтисодий ва сиёсий ғояларни ҳаётга татбиқ этишдан иборат бўлади. Бу эса нафақат ҳокимият вакиллик органлари, балки ҳукуматдаги иштироки орқали рўёбга чиқарилади. Шу боис, амалдаги қонунчилигимизда вилоятлар ва Тошкент шаҳар ҳокимини тайинлаш ва тасдиқлашда номзод тегишли кенгашдаги партия ғуруҳлари билан маслаҳатлашилганидан сўнг Ўзбекистон Республикаси Президентини томонидан тақдим қилинади. Ушбу меъёр, биринчидан, вилоят (шаҳар) кенгашлари депутатларининг тегишли ҳокимини тайинлаш борасида масъулиятини ошириш, иккинчидан, бўлажак ҳокимнинг ўз фаолиятида маҳаллий ҳокимият вакиллик органлари депутатлари олдидаги жавобгарлигини чуқур ҳис қилиш, шунингдек, турли партия ғуруҳлари манфаатлари ҳисобга олинишига ҳизмат қилади. Бундан ташқари, сиёсий партияларнинг мамлакатни демократик янгилаш ва модернизация қилиш борасидаги ислохотларни амалга оширишдаги роли ҳамда Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги вакилликни кенгайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Конституция-

ҚИНФИР ИШНИНГ КИЙИГИ...

Сохта «аттор»лар

Маълумки, ташқи гўзаллик, пардоз-андоз учун хизмат қилувчи парфюмерия ва косметика воситаларининг таркибида кимёвий моддалар катта миқдорни ташкил қилади. Косметика саноатида ишлатиладиган 160 га яқин кимёвий моддаларнинг 95 фоизи нефтдан олинган ҳолда, уларда саломатлик учун зарарли хусусиятлар мавжудлиги олимлар томонидан исботланган. Тасаввур қилинг, асл косметика маҳсулотларида саломатлик учун шунча хавф бор экан, уларнинг қалбаки, контрафакт нусхалари янада жиддий таҳдид эканлигини аңг-лаш қийин эмас.

Дунё мамлакатларида кеч-аётган молиявий инқироз шароитида ҳар қандай маҳсулотнинг ҳақиқийсига нисбатан арзон ҳисобланувчи қалбакиларини тайёрлаш биров авж олди. Жумладан, парфюмерия саноати ҳам контрафакт маҳсулотлар ишлаб чиқарувчилар учун энг мўъай даромад манбаига айланиб улғурди. Республика-миз божхоначилари томонидан сифати кафолатланмаган ва тегишли ҳужжатлари бўлмаган парфюмерия ва косметика маҳсулотларининг олиб ўтилишига қарши чора-тадбирлар давом эттирилмоқда.

Республикамиз божхоначилари ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза этувчи идоралар вакиллари билан ҳамкорликда Тошкент туманининг чегарадош ҳудудидagi фуқаро Р.Нуриллаевага тегишли хонадон қонунчиликда белгиланган тартибда қўздан кечирилганда, бу ерда 2 хил турдаги контрафакт парфюмерия молларининг йирик туркуми яширин равишда сақланаётганини маълум бўлди. Аммо, уй эгаси бу молларнинг ўз хонадониди қандай қилиб пайдо бўлиб қолганини гўёки билмас эмиш.

Қиймати салкам 10 млн. сўмлик контрафакт, яъни дунёнинг етакчи машҳур фирма брендларини ўзига ниқоб қилган ҳолда Хитойда қилиб чиқарилган мазкур 2,5 минг дона товар юртимизга қўшни давлатдан муқаддам кичик-кичик туркумларда ноқонуний равишда олиб қирилган экан. Ачинарлиси, сифати кафолатланмаган мазкур контрафакт парфюмерия ва косметика воситаларининг кимёвий таркиби нисбатан кўпроқ канцероген ва нейротоксик хусусиятларга эга бўлиб, ундан фойдаланган аёлларда турли ўсимталар, асаб тизими касалликларини келтириб чиқариши мумкин эди.

Тошкент аэропортида ҳам пардоз-андоз воситаларини ноқонуний равишда олиб қириб қўзган ўруннинг олди олинди. «Шаржа-Тошкент» йўналишида парвозини якунлаган фуқаро Миразиз Юнусов 190 дона турли парфюмерия воситаларини яширинча олиб ўтаман деб адашган эди. Божхона баённомасида қайд этилган ва оғзаки сўров пайтида маълум қилинмаган ушбу қий-мати салкам 5 млн. сўмлик товарларни қонунбузар гўёки соғва сифатида олиб келаётганлигини вақ қилиб кўрсатади. Аммо, унинг бу мақсади тегишли тартибларга риоя қилмаслик, уларни бузиш ҳуқуқини бермайди!

Ҳозирда ушбу ҳолатлар юзасидан суриштирув ишлари давом эттирилмоқда.

Рақамларга мурожаат қилсак, ўтган 2009 йилда республикамиз божхоначилари ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар вакиллари билан ҳамкорликда олиб қирилган чора-тадбирлар натижасида аниқланган 862 та қонунбузарлик ҳолатида қиймати 1,5 млрд. сўмдан зиёд турли парфюмерия ва косметика воситаларининг ноқонуний олиб ўтилишига чек қўйилган. Жорий йилнинг дастлабки чорагида эса бу кўрсаткич 274 та қонунбузарлик ҳолатида салкам 411 млн. сўмни ташкил қилмоқда.

Хусен ТАНГРИЕВ,
Давлат божхона қўмитаси
Матбуот хизмати инспектори

БУРЧ ВА МАСЪУЛИЯТ

Мамлакатимизда ижтимоий-иқтисодий, маданий, маърифий жабҳаларда амалга оширилаётган туб ислохотлар жараёнида фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини шакллантириш давлатимиз ва ҳукуматимиз олиб бораётган сиёсатнинг устувор йўналишларидан бирини ташкил этади. Дарҳақиқат, ҳуқуқий демократик жамият барпо этишнинг муҳим мезони фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлиги, юксак ҳуқуқий маданиятлилиги ҳисобланади.

Набижон БАДАЛОВ,
Сирдарё вилоят адлия бошқармаси бошлиғи ўринбосари

Айни вақтда адолатли ҳуқуқий демократик жамият қуриш жараёни шахдам қадамлар билан бораётган бир шароитда қонун устуворлигини таъминлаш замирида оила аъзоларининг ҳуқуқий маданиятини шакллантириш муҳим аҳамият касб этади. Биз бежизга ушбу мақолани оилада, умуман, никоҳланувчи шахслар ўртасида ҳуқуқий маданиятни юксалтириш ўта долзарблигидан бошламадик. Зотан, ҳуқуқий маданият тўла шаклланган оилада унинг аъзолари ўз ҳақ-ҳуқуқларини тўлиқ аңглайдилар. Шу боис никоҳ шартномасига назар солишни лозим топдик.

Никоҳ шарномаси тарихига мурожаат этсак, эраимиздан аввал Вавилонда никоҳ шартномасига амал қилинган ҳақида маълумотлар мавжуд. Шунингдек, Греция ва Римда келин-куёв оила қуришдан аввал албатта келишув шартномасини расмийлаштириб олишган. Унда

мол-мулк муносабати ва мерос-хўрлар масаласи узил-кесил ҳал қилинган. Энг муҳими бундай ҳужжатни тузиш ва имзолаш ҳеч қимга ноқулайлик туғдирмас, уят ҳам саналмасди.

XVIII-XIX аср бошларига келиб, Франция, Германия, Англия ва Австрия каби ривожланган давлатларда никоҳ шарномаси институтини фаолияти қайта тикланди. Масалан, 1882 йилга қадар Англияда эр-хотиннинг мол-мулки «умумий қоида»га мувофиқ бутунлай эрининг ихтиёрида бўлган. Турмушга чиққан аёл ўз мол-мулкига эга бўлиши ёки уни тасаруф этиши ўқда турсин, бундай эркинликдан бутунлай маҳрум этилган эди. Никоҳ тузилиши билан келиннинг бор-йўқ давлати эрининг шахсий мулкига айланди. Яъни аёл шахс сифатида ҳам, мол-мулк эгаси сифатида ҳам инон-ихтиёрини бутунлай эрига топширган. Албатта, бундай аҳвол узоқ давом этмади ва шу йили Анг-

Оиланинг ҳуқуқий кафолати

ЁХУД НИКОҲ ШАРТНОМАСИ ХУСУСИДА

лия парламенти «Турмушга чиққан аёлларнинг мол-мулки тўғрисида»ги қонунни қабул қилди. Унга кўра турмуш қурадиган аёлларнинг никоҳга ва ундан кейин орттирган мол-мулки шахсий бўлиб қолаверар эди. Оқибатда никоҳ шартномасида аёл мулкнинг умумийлиги барҳам топиб, аёл энди ўз мулкни мерос сифатида қолдириш ҳуқуқига ҳам эга бўлди. Никоҳ шартномасининг пайдо бўлишига асосий сабаб мулкдорлар тоифаси томонидан ўз бойлиги дахлсизлигини таъминлаш эди.

Германияда никоҳ шарномасига мол-мулк ҳуқуқи ва қарилик таъминоти масалалари киритилгандаги нотариал тасдиқ талаб қилинади, бошқа ҳолларда бунга ҳожат йўқ. Шунингдек, бу мамлакатда эр-хотиннинг никоҳдан олдин ёки никоҳдан сўнг орттирган мулки шахсан ўзиники ҳисобланади. Уни ўзлари хоҳлаганларидек тасаруф этадилар. Оилада эр-хотин бир-бирининг қарзи учун жавобгар эмас ва ўзига тегишли мулкдангина кафолат воситаси сифатида фойдаланиши мумкин. Фақат оила таъминотини биргаликда амалга оширадилар. Агар уш никоҳ бекор қилинишгача бориб етса, эр-хотиннинг никоҳга ва ундан кейинги мулки алоҳида-алоҳида ҳисоблаб чиқилиб, таққосланади. Агар улар фарқ қилса, пул шаклида биридан иккинчисига ундириб берилади ва тенглаштирилади.

Оила борки, унда эр-хотин

ўртасида мулккий муносабат мавжуд бўлади. Албатта, айрим фуқароларимиз қонун эр-хотин ўртасида қандай мулккий муносабатларни назарда тутаяпти, деган ўйга боришлари ҳам эҳтимолдан холи эмас. Қонунга кўра эр-хотин шахсий ва умумий мулкка эга бўладилар. Уларнинг шахсий мулкларига турмуш қуриш давригача ишлаб топган жамғармалари ва шу давр мобайнида яқинлари томонидан қилинган ҳадялар, умумий мулкларига эса никоҳдан кейинги биргаликда турмуш кечиришлари давомида тўплаган мол-мулклари, улар учун яқинлари томонидан қилинган ҳадялар, яъни уй, машина ва шунга ўхшаш қимматли буюмлар ҳисобланади ва ушбулар эр-хотин ўртасидаги мулккий муносабат саналади.

Миллий қонунчилигимизда илк бор никоҳ шартномаси деган янги институт 1998 йил 1 сентябрдан қуча қирган Ўзбекистон Республикасининг Оила кодексига ёритилди ва қонунчиликка киритилди. Кодекснинг 29-моддасига биноан никоҳ шартномаси-ниқоҳланувчи шахсларнинг ёки эр ва хотиннинг никоҳда бўлган даврида ёхуд эр ва хотин никоҳдан ажралган тақдирда уларнинг мулккий ҳуқуқ ҳамда мажбуриятларини белгилловчи келишув (ахднома)дир. Ҳозирги вақтда қонуний мулк тартибини сақлаб қолиш билан бирга мулкни шартномавий таркибига ҳам ўрин берилади. У «Никоҳ шарт-

номаси» ёки «Никоҳ контракти» деб юритилди. Бу қонуннинг қонунчиликлари кириб келиш сабаби, бозор иқтисодиёти, тадбиркорлиқни янада ривожлантириш ва хусусий мулкчилик билан боғлиқ.

Никоҳ шартномаси никоҳ давлат рўйхатидан ўтгунга қадар ҳам, шунингдек, никоҳ даврида ҳам тузилиши мумкин. Лекин, никоҳга қадар тузилган шартнома у расмий давлат рўйхатидан ўтган юридик қучга эга бўлади.

Никоҳ шартномаси ёзма шаклда тузилиб, нотариал тартибда тасдиқланиши лозим. Никоҳ шарномаси тарафлари фақат никоҳга кирувчилар ва никоҳдаги эр-хотиндан иборат бўлиши мумкин. Шартноманинг мазмуни эр-хотиннинг мол-мулкига бўлган ҳуқуқ ва мажбуриятларидан ташкил топади. Никоҳ шартномасида эр-хотин ўртасида мавжуд бўлган мулккий ҳуқуқлар ва келажақда улар томонидан қўлга киритилиши мумкин бўлган мол-мулкка бўлган ҳуқуқлари акс этади.

Никоҳ шартномаси эр-хотин ўртасида вужудга келиши мумкин бўлган низоларни суд жараёнида тўғри ва адолатли ҳал қилинишида ёрдам беради, яъни эр-хотин никоҳдан ажралган тақдирда уларнинг ҳар бирига тегишли мулкни (ҳажми ва миқдорини) аниқлаб олиш имкони ортади.

Никоҳ шартномаси эр-хотиннинг келишуви билан ис-

сининг 77-моддасига ўзгартиш киритилиб, Қонунчилик палатасидаги депутатлик ўрни 120 дан 150 тага кўпайтирилди. 135 нафар депутат кўппартиявийлик асосида бир мандатли ҳудудий сайлов округларидан сайланади. Олий Мажлис Қонунчилик палатасига сайланиш учун сиёсий партияларга қўшимча 15 та ўрин берилганлиги уларнинг фаолияти ва имконияти доираларини янада кенгайтиради.

Хулоса қилиб айтганда, сиёсий партиялар демократик жараёнларни ривожлантириш, қарор топтириш ҳамда жамиятни ҳар томонлама ривожланишида беқиёс ўрин тутати.

МАЪНАВИЯТ

ЖАРАЁН

Тиббий маданият

ЁШ АВЛОДНИ СОҒЛОМ, БАРКАМОЛ ҚИЛИБ
ТАРБИЯЛАШДА МУҲИМ АҲАМИЯТ КАСБ ЭТАДИ

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Биз ишхона, кўча-кўйда дўст-биродарлар билан кўришганда, “соғлигингиз, ҳол-аҳволингиз яхшими?”, деб сўрашга одатланганмиз. Қадимдан ота-боболаримиз ҳам дуога қўл очганда энг аввало соғлиқ, тинчлик-омонликни сўраб келишгани беҳиз эмас. Ҳўш, одамзотнинг этти мучали соғ, баркамол бўлиб вояга етиши учун нима қилмоқ керак? Бу борада қандай қоида ёки мезонларга амал қилиш мумкин? Айтиш шунданки, шифокорлар аҳоли ўртасида тиббий маданиятни тарғиб этиш, шакллантириш лозимлигини қайд этишди.

Мамлакатимизда тиббий-ижтимоий жабҳада амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар жараёнида аҳоли саломатлигини муҳофазалаш, тиббий маданиятини ошириш, оилада соғлом фарзанд туғилиши ва камолга етишини таъминлаш, уларни турли салбий таъсирдан асрашга алоҳида эътибор қаратилади. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан “Баркамол авлод йили” Давлат дастурининг қабул қилиниши ҳам ушбу хайрли ишларни янада юқори босқичга олиб чиқишда муҳим дастуриламал бўлаётди. Унда навқирон авлоднинг ҳақ-хуқуқларини янада мустаҳкамлаш, саломатлигини асраш билан боғлиқ кенг қўламли вазифалар ўз ифодасини тогган. Жумладан, улғайиб келаётган авлоднинг тиббий билиминини янада бойитиш, ёшлар ўрта-сида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, йигит-қизларни оилавий ҳаётга тайёрлаш, зарарли иллатлардан асраш, соғлом оилани қарор топтириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилган.

Бугунги кунда ривожланган хориж мамлакатлари ҳам бизнинг боболаримиз яратган кашфиётларга асосланиб, тиббиёт соҳасини юксалтирмоқда. Айтиш вақтда бутун дунёда турли ижтимоий ҳавфага эга бўлган касалликлар авж олаётгани рост гап. Бу ҳолда турли давлатлар ва миллатларга хавф солаётгани, бундай жараёнда тиббий маданиятга амал қилиш нечоғли муҳим аҳамиятга эга эканлигини аниқлаш мумкин. Тиббий маданият шаклланган жамиятда ёшларимиз озодликка риоя этиш, ўзини хавфли иллатлардан асрашга ҳаракат қилади. Бунинг учун ёшларимизга етказишимиз, улар онгда тиббий маданиятни шакллантиришимиз зарур.

Малика Раҳимова, Самарқанд шаҳри “Соғлом оила сари” хусусий шифохона раҳбари:

– Юртимизда оиланинг жамиятда тутган ўрни янада ошириш, уни ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, оилада тиббий маданиятни шакллантириш учун барча ташкилий-ҳуқуқий шароитларни яратиш, оила маънавиятини юксалтириш соҳасидаги ислохотларни босқичма-босқич амалга ошириш стратегияси белгилаб олинди. Оила кураётган ёшларга мазкур ислохотларнинг мазмун-моҳиятини тушунириш, оила қонунчилиги асослари, фарзандлар тарбиясига оид билимларни ошириш бугунги куннинг долзарб вазифаси саналади. Зеро, оила саводхонлиги, оила қонунчилиги, эр ва хотиннинг вазифаси, масъулияти, тиббий маданият каби тушунчаларни тўлиқ англамай турмуш кураётган ёшлар ҳам, афсуски, учраб турибди.

Республика “Оила” илмий-амалий маркази директори Валида Каримованин фикрича, соғлом турмуш тарзи кўникмаси, аввало оилада шаклланиши мумкин. – Утган давр мобайнида аҳолининг тиббий маданияти, саводхонлик даражаси анча

ўсди, дейди олима. – Бу албатта, маҳаллалар, Республика Саломатлик, Скрининг марказлари ва уларнинг вилоят филиаллари ҳамда бирламчи тиббий санитария бўғини билан ҳамкорликда олиб бораётган ишларимизнинг самарасидир. Ҳали олдинда қилиниши лозим бўлган ишларимиз талайгина. Биз республикадаги барча тиббиёт коллежларида соғлом турмуш тарзига бағишлаб давра суҳбатлари ва учрашувлар ўтказишга алоҳида эътибор бераёямиз. Чунки, у ерда тахсил олаётган қизлар қоллежни битиргач, патронаж ҳамшира сифатида оилаларга кириб боришади ва аҳолининг энг яқин кўмакчиси айланадилар. Улар олдида қўйилган ягона мақсад – аҳолининг тиббиётга бўлган ишончини янада орттириш ва улар саломатлигига нисбатан эътиборли бўлишни кучайтиришдир. Шундай экан, ёш кадрлар салоҳияти ва тажрибаси оилалардаги соғлом муҳитнинг янада шаклланишига хизмат қилади. Дарҳақиқат, ҳар бир инсон ўз саломатлигига масъул эканлигини аниқлаш даражасида тарғибот-ташвиқот ишлари таъсирчанлигини ошириш муҳим ҳисобланади. Мазкур йўналишда марказимизнинг ҳудудий бўлими ҳам бевоқифа ҳамкор ташкилотлар билан фаолият олиб боришади. Мақсадимиз – оилаларнинг ижтимоий-маънавий ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, улар билан ҳам-жиҳатликда обод ва фаровон оила мустаҳкамлигини таъминлашдир.

– Тиббий маданият нима? Бу аввало тегшли қоида-қонунларга амал қилиш, бошқача айтганда ўзини-ўзи ҳимоя қилишдир, дейди **пойтахтимиздаги 51-оилавий поликлиника шифокори Нигора Ходиева**. – Тиббий кўрик ҳам тиббий маданиятнинг муҳим бўғини бўлиб, булар юқумли ва сурункали касалликларнинг олдини олиш ва ўз вақтида даволашда яхши самара беради. Ҳудудимизда яшовчи аҳоли бир йилда камда бир марта тўла тиббий кўриқдан ўтказилади. Бу жараёнда поликлиникамиз яқинида жойлашган қорхона ва ташкилотлар, мактаб, коллеж, мактабгача тарбия муассасалари ишчи-хизматчилари, ўқувчилар ва болалар ҳам қамраб олинади. Бундан қўзланган мақсад аҳоли саломатлигини мунтазам кузатиб бориш, хасталикларни барвақт аниқлаш, юқумли касалликлар келиб чиқишининг олдини олиш, беморга ўз вақтида ёрдам кўрсатишдан иборат.

Ўзбекистон “Миллий тикланиш” демократик партияси фаолларининг фикрича, тиббий маданиятни шакллантириш борасида олиб борилаётган тарғибот-ташвиқот ишларини янада кучайтириш лозим. – Ҳозир юртимизда бу борада етарлича шарт-шароитлар яратилган, шунга қарамай, айрим фуқароларда тиббий маданиятга бўлган лоқайдликни кузатиш мумкин, дейди **Олий Мажлис Қонунчилик палатаси депутати, ЎзМТДП фракцияси аъзоси Олтиной Эсонова**. – Мисол учун, бир йилда бир маротаба тиббий кўриқдан ўтказиш давлат томонидан қафолатланган. Аммо баъзида юртдошларимиз ўз соғлигига бефарқлик билан қараб, кўриқдан ўтмаётган ҳолатлар ҳам учрайди. Бизнинг партиямиз тиббий маданиятни шакллантириш борасида кенг қўламли тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бориши, айнқиса, ёшлар орасида бунинг кўпроқ тарғиб қилиниши мақсадга мувофиқ деб ҳисоблайди. Бу бизнинг ҳаракат дастурида устувор вазифа сифатида белгиланган.

Яна бир гап. Аҳолининг тиббий маданияти, ҳақ-хуқуқларини шакллантириш учун фақат маҳалла фуқаролар йиғинига бориб, уларга маъруза ўқиш

дегани эмас, балки фуқароларни ўйлантираётган масалаларни баҳамжиҳат муҳокама қилиш, мавжуд муаммоларни бартараф этишда яқиндан ёрдам кўрсатиш лозим. Айниқса, тиббий маданиятнинг энг муҳим томонлари ҳисобланган “Репродуктив саломатлик”, “Никохланувчиларни тўлиқ тиббий кўриқдан ўтказиш”, “Қариндош-уруғлар ўртасидаги никоҳларнинг оқибатлари”, “Болаликдан ногиронлиқнинг олдини олиш” мавзулари бўйича аҳолига тушунириш ишлари билан бирга “Фуқаролар соғлигини сақлаш тўғрисида”ги қонун ҳамда янги дастурлар моҳиятини тушунириш муҳим аҳамият касб этади.

Мамлакат тараққиёти, амалга оширилаётган ислохотлар муваффақияти кўп жиҳатдан фуқароларнинг ҳуқуқий билими ва маданиятига боғлиқ. Ҳуқуқий маданиятга шахс нафақат қонун билимидан бўлибгина қолмай, балки унга қундалиқ фаолиятда, оилавий муносабатларда ҳам амал қилади. Ҳуқуқ ва бурч борасида илк тушунчалар шаклланиб, дунёқарашлар тегнашадиган маскан оила саналади. Кейинчалик бу жараён маҳалла, мактаб ҳамкорлигида давом эттирилади. Шу боис ҳам аҳолининг тиббий маданиятини шакллантириш, ҳуқуқий саводхонлиги даражасини оширишда мазкур икки бўғин мустаҳкам ва тизимли ҳамкорлик қилиши лозим. Бунинг учун аниқлаш ҳолда биз туманимиздаги кўлаб таълим муассасаларида “Ҳуқуқий таълим биласизми?”, “Сизни қонун ҳимоя қилади” мавзуларида семинарлар, турли қишлоқ фуқаролар йиғинида ёш оилалар, бўлажак келин-кўвлар иштирокида “Тиббий маданият – соғлом ҳаёт гарови” мавзусида давра суҳбатлари ташкил этдик. Мазкур тадбирларда қонунлар моҳияти, инсон манфаатларининг қонун билан ҳимояланганлигига алоҳида эътибор қаратилди.

Мазкур тадбирларни ташкил этишдан мақсад ҳар бир бўлғуси ота-она, маҳалла-қўй, мактаб ўқитувчилари ўсиб келаётган ёш авлоднинг ахлоқий ва ҳуқуқий жиҳатдан етук маданиятга эришиш ва тарбиялашда жамият олдида жавобгар эканлигини таъкидлаш эди. Зеро, болани жамиятга нафи тегадиган, соғлом эътиқодли фарзанд қилиб вояга етказиш олижаноб вазифадир. Шу боис оилада соғлом маънавий-ахлоқий муҳитни вужудга келтириш ва уни миллий ғоя руҳида мустаҳкамлаш давлат аҳамиятига молик масала эканлигини унутмаслигимиз лозим.

Жисмоний фаоллик, ўз вақтида ва меъёрида овқатланиш, истеъмол қилинаётган озиқ-овқат таркиби фойдали моддаларга бой бўлиши, санитария ва гигиена қоидаларига тўла риоя этиш, асабийлаш, иччи, чекиш ва бошқа зарарли иллатлардан тийилиш – соғлом турмуш тарзини белгилайдиган муҳим тушунчалар саналади. Инсон камолотига хизмат қилувчи бундай эзгу қадриятлар ёшларга оила, мактаб, маҳалла, ўрта махсус ва олий таълим мактапларида чуқур ўргатилади. Улғайиб келаётган авлоднинг соғлом ва баркамол этиб тарбиялаш, ёшларимизни зарарли иллатлар таъсиридан асраш, йигит-қизларга жакон андозалари даражасида таълим бериш, уларнинг дарсдан бўш вақтларини мазмунли ташкил этишларида кўмаклашиш жамиятга алоҳида аҳамият касб этади. Бу борадаги вазифаларни бажаришда давлат, жамоат ташкилотлари, таълим ва тиббиёт муассасалари ҳамкорлиги яхши самара беради.

Дилфуза РЎЗИЕВА, «Milliy tiklanish» муҳбири

Қўғирот шаҳридаги темирўйчилар санитарий-профилактик-сидда жойлашган кутубхонада Қолбика Абутова кўп йиллардан бери муҳиралик қилиб келади.

Ҳозир бу кутубхонада 7 минг 602 донда китоб бор. Шундан 6 минг 152 таси бадий адабиёт, 579 таси техникага оид, 383 таси табиий фанлар, 488 таси ижтимоий-сиёсий, 745 таси мустақиллик даврида нашр этилган адабиётлардир. Шунга яраша бу зин масканининг 817 нафар китобхонлари бор.

Масканининг келажиги порлоқ. Яқинда 1,5 миллион сўмлик жиҳозлар сотиб олинди.

Китоблар сони кўпаймоқда

Суратда: кутубхоначи Қолбика Абутова ёш китобхонлар Жанар, Нурсулв, Салта билан мулоқотда.

Нурмамат АЛМУРОДОВ олган сурат

БОҚИЙ ҚАДРИЯТЛАР

“Асрлар садоси” фестивали Хивада

(Давоми.
Боши 1-бетда)

Бу борада эришилган ютуқларни кенг оммалаштириш, шу орқали ёшлар қалби ва онгига миллий истиқлол ғояларига садоқат, азалий қадриятларимизга ҳурмат, Ватанга муҳаббат туйғуларини чуқур сингдиришда турли илмий анжуманлар, ижодий кўрик-танловлар, фестивалларнинг ўрни ва аҳамияти беқиёсдир. “Ўзбекистон маданияти ва санъати форуми” жағмармаси томонидан ўтказиб келинаётган қатор маърифий-маданий лойиҳалар, фестиваллар, санъат анжуманларидан қўзланган асосий мақсад ҳам халқимизни, хорижлик меҳмонларни бой тарихимиз, миллий маданият ва санъатнинг юксак намуналаридан баҳраманд, янгиликлардан бохабар этишга қаратилган.

– “Асрлар садоси” аънавий маданият фестивали ана шундай лойиҳалар сирасидан, дейди санъатшунослик фанлари доктори, профессор, академик Акбар Ҳасимов. – Ушбу санъат байрамидан қўзланган асосий мақсад фольклор меросини сақлаш, халқ ижодиётини оммалаштириш, бадий халқ жамоалари ва усталарини қўллаб-қувватлаш, юртимизнинг бебаҳо маданиятини жаҳонга намойиш этишдан иборатдир. Мазкур фестиваль олдинги икки йилда кенгликлар, тоғ ён бағирларида ўтказилган эди. Ушбу аънавога озгина ўзгартириш киритган ҳолда бу йилги фестивални тарихий меъморий обидда ўтказилиши режалаштирилди. Албатта бунинг ўзига хос жиҳатлари бор. Айниқса, хорижлик меҳмонлар фестивалда халқ амалий усталари ижодий ишлари, фольклор мерослар ва қатор миллийлигимизга гувоҳ бўлиш баробарида, тарихий дурдона саналган Ичан Қалъа меъморий ёдгорлиги билан янада яқинроқ танишиш имкониятига эга бўлишади.

Айтиш жоизки, “Асрлар садоси” аънавий маданият фестивали илк бора Қашқадарё вилоятининг Китоб туманида, иккинчи бор эса Тошкент вилоятининг Оққўрғон ва Бўстонлик туманларида ўтказилган эди. Мазкур фестиваль доирасида археолог олимларнинг янги илмий китоблари

НАМУНА

Миллий ўйинлар тарғиботчиси

Болалик – беғуборлик даври. Уларнинг мурғак қалблари чексиз шодлик ва севинчлар билан лиммо-лим, ҳаётнинг қувонч ва ташвишларидан тамоман бегона.

Жиззах шаҳридаги 5-“Ғунча” номи мактабгача таълим муассасаси тарбияланувчилари даврасида бўлганимизда бунинг гувоҳи бўлдик. Айниқса, тарбиячи Мамлакат Эрматова раҳбарлик қилаётган гуруҳда соғлом ва яхши муҳит яратилган. Тиниб-тинчимас тарбиянинг изланиши ва ижодкорлиги туфайли ўзи ясаган “Севимли ўйинчоқлар” коллекцияси ривожланишда нуқсон билан болаларнинг фикрларини жамлаб, равои тилда гапиришга ҳаракат қилишлари, қўл ва бармоқларини ҳаракатлантиришга интилишларида қўл келаяпти. Жумладан, “Тўқуш”, “Тулқи ва турна”, “Қувноқ одамлар” каби кўплаб ҳаракатли ўйинлари муҳим аҳамият касб этаётти.

Тарбиячининг “Сичмон мушукдан қандай қутилди?”, “Қайси хайвонлар қаерда яшади?” каби мантиқий ўйинлари кичкинтойларни зеҳни ва топқир бўлишга ундайди. “Хато қилма” математик ўйинида эса улар санашда ва ҳисоблашда ўзларининг билимларини синаб қўришади. Айтиш кунда бу ерда қўғирчоқ ва турли ўйинчоқлар сони 300 дан ошиб кетган. Бу эса “Кичик қўғирчоқ театри”га асос бўлди. Таърибли тарбиячи эртақ қахрамонлари ҳақида сўзлаганида болаларнинг ўзлари ҳам иштиёқ билан тинглайдилар.

Мамлакат Эрматова миллий аънаво урф-одатларимизни унутмаган ҳолда болаларнинг мурғак қалбини эзгу хислатларни сингдириб боришнинг турли шакл ва услубларидан кенг фойдаланиб келаяпти. Айниқса, болаларга теварак-атроф ва муҳитни вақти-вақти билан таништириб бораётганлиги Уларнинг табиятга бўлган қизиқишини оширмоқда.

Мамлакат сажий, бағрикенг ва болалар парвар оилада униб-ўсди, улғайди.

Отаси Қодир бобо қўлолчилик билан шуғулланиб, бўш пайтларида қамишдан най, лойдан сурнай ва хуштак ясаб маҳалладаги болаларга чалиб бериб, уларни хушнуд қиларди. Шунингдек, қовоқ ва турли сазавот маҳсулотларидан хайвонлар кўринишини акс эттириб, улар овозига тақлид ҳам қиларди. Маърифат ая тикув-бичув билан шуғулланганида қизи онасининг ёнида ўтириб, мато қолдиқларидан қўғирчоқлар ясар ва кийим-бош тикишни ўрганади. Шу боис, маҳалла болалари бу ҳонадонга тез-тез келиб туришарди. Оиладаги муҳит қизнинг шу касбга бўлган ҳавасини уйғотди.

Мана, йигирма йилдирки Мамлакат Эрматова мактабгача таълим муассасасида кичкинтойлар билан ҳамнафас бўлиб тарбиячилик касбини эъзозлаб келмоқда. Мурғак қалбли болаларнинг шўх ва шодон кулгилари билан бутун маҳрини уларга қаратиб келаяпти. Ҳамкасблари Ширин Ҳасанова ва Озода Аҳмедова унга камарбаста бўлишмоқда.

Мамлакат Эрматова дастлаб 1996 йилда “Севимли ўйинчоқлар” республика кўрик-танловига қатнашиб бирин-

чи ўринни эгаллашга муваффақ бўлди. Республика Халқ таълими вазирлигининг фахрий ёрлигини олди. 2001 йилда “Шу азиз Ватан барчамизники” республика фестивалида ўзининг таълимий ҳаракатли ва мусикий-миллий ўйинчоқлари билан иштирок этиб Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги, Ўзбекистон Бадий академияси, Республика Маънавият тарғибот марказининг биринчи даражали дипломи билан тақдирланди. “Болалар ақлий тафаккурини ўстирувчи таълимий ўйинлар” қўлланмиси нашр қилинди. Орадан бир йил ўтгач мактабгача таълим-тарбия муассасаларида нутқда нуқсон билан болалар учун яратган таълимий методик ва мусикий ўйинчоқлар билан иштирок этиб, Ўзбекистон Халқ таълими вазирлигининг қимматбаҳо совғалари ва биринчи даражали диплом билан тақдирланди.

Олий тоифали педагог, халқ маорифи аълочиси, “Фидокорона меҳнатлари учун” ордени нишондори Мамлакат Эрматованинг замонавий иш услуби бугунги кунда Қорақалпоғистон Республикаси ва бир қатор вилоятлардаги мактабгача таълим муассасаларида қўлланилиб келинмоқда. “Қалбнига қулоқ сол” телефильми ҳам яратилди. Уни кунчиқар мамлакат – Японияда ҳам яхши билишади. Бола тарбияси билан шуғулланувчи мутахассислар таърибли тарбиячининг иш услуби тўғрисидаги лойиҳани Япония грантига тақдим этишган. Бу хорижликларга ҳам маъқул келмоқда.

Утган йил Мамлакат Эрматова ҳаётида унутилмас воқеаларга бой бўлди. Республика Хотин-қизлар қўмитаси томонидан ўтказилган “Йил аёли” танловининг мутлақ ғолиби бўлишга эришди. Шунингдек, “Ташаббус-2009” кўрик-танловининг “Энг яхши ҳунарманд” номинатсияси бўйича биринчи даражали диплом билан тақдирланди. Бир қанча методик мақолаларини вилоятдаги мактабгача таълим муассасаси тарбиячилари ўз фаолиятларида қўллаб келишяпти.

Турмуш ўртоғи Юсуфжон – тадбиркор. Бир-биридан ширин уч нафар фарзанди бор. Уларнинг оиласига Жиззах шаҳар “Олмазор” маҳалласидаги кексаю ёшлар ҳавас билан қарашди.

Абдулла САИДОВ, Жиззах вилояти

ЖАРАЁН

ХУҚУҚ ВА БУРЧ

Болалар доимий эътиборда

Мамлакатимизда ёшларга давлат даражасида, мамлакатимиз ва миллатимиз келажаги, мақсад ва орзуларимизни амалга оширувчи ва давомчиси сифатида эътибор қаратилмоқда. Амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотлар ва йирик дастурларда бевосита ва билвосита ёш авлодларимиз манфаатлари ёрқин ифодаланмоқда.

Қаҳрамон ТУЙЧИЕВ,
Сергеи туман прокурори,
адлия кичик маслаҳатчиси

Масалан, биргина ўтган йилда мамлакатимиз бўйича жами 1 минг 957 та мактаб қурилиб, реконструкция қилинди. Мамлакатимизнинг ҳатто олис қишлоқларида ҳам замонавий лицей ва коллежлар қурилди. Ўтган давр мобайнида ана шу лицей ва коллежларимизни 1 миллион 446 мингдан зиёд болаларимиз битириб, бугунги кунда барча жабҳаларда меҳнат қилмоқдалар. Президентимиз томонидан жорий 2010 йилни «Баркамол авлод йили» деб эълон қилингани бу борадаги ислохот ва натижаларни янада юксак чўққиларга кўтариши шубҳасиз. Давлатимиз раҳбари Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 17 йиллигига бағишланган тантанали маросимда бу борада батафсил тўхталиб: «Барча эзгу ниятларимизнинг марказида фарзандларимизни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб ўстириш, уларнинг бахту саодати, фаровон келажагини кўриш, дунёда ҳеч кимдан кам бўлмайдиган авлодни тарбиялаш орзуси туради», деб айтдилар.

Тошкент шаҳар Сергели туман прокуратураси ана шундай мақсад ва вазифалардан келиб чиққан ҳолда вояга етмаганлар ҳақидаги қонун ва қарорлар ижроси, улар томонидан ёки иштирокида содир этилган турли хил ҳолатларнинг сабаблари ва олиб борилаётган профилактика ишларини ўрганиш жараёнида масалага соғлом назар

билан қараш таъминли асосида иш олиб бораёпти. Туманда 2009 йил давомида вояга етмаганлар ҳақидаги қонунлар ижроси юзасидан 24 та текшириш ўтказилди. Текшириш натижаларига кўра, 9 та ноқонуний қарор ва буйруқларга протест келтирилди, қонун талабларининг бузилиши, келиб чиқиш сабаблари ва уларга имконият яратиб бераётган шарт-шароитларни бартараф этиш тўғрисида 31 та тақдимнома киритилди, 78 нафар мансабдор шахсга оғохлантирув эълон қилинди. Қонун бузилишига йўл қўйганлиги учун 25 нафар шахс интизомий, 15 нафар шахс маъмурий, 8 нафар шахс моддий жавобгарликка тортилди. Судларга вояга етмаганларни ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш ҳақида 8 та даъво аризаси киритилди, 1 та жиноят иши қўзғатилди, 543 минг сўмлик зарар ихтиёрий равишда ундирилди. Туман ҳокимияти ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиясининг бир йиллик фаолияти юзасидан текшириш ўтказилганда комиссиянинг 6 та амалдаги қонунларга зид бўлган қарорларига протест келтирилди ва қонунга мувофиқлаштирилди.

Болаларимизни ҳам жисмоний, ҳам маънавий жиҳатдан соғлом қилиб вояга етказишда, шубҳасиз, оиланинг ўрни бекиёс. Президентимиз ўз маърузаларида айни шу масалага алоҳида эътибор қаратдилар: «Ҳалқимизда «қуш уясиде кўрганини» қилади» деган ибора бежиз айтилмаган, бунда чуқур маъно-мазмун бор. Ўғил-қизлари-

мизни эл-юртимизга муносиб фарзанд, эртага Ватанимизни ҳақиқий фуқароси бўладиган инсонлар этиб тарбиялаш, аввало, оила бағрида, оиланинг соғлом иқлими, ота-онанинг бир-бирига меҳри ва ҳурмати шароитида чуқур илдиз отишини, ўйлаётгани, ҳаммамиз яхши англаймиз».

Турли хил сабаблар туфайли ота-онасиз қолган вояга етмаганларни оила бағрига қайтишида ҳам туман прокуратураси томонидан муайян ишлар амалга оширилди. Ўтган йил давомида туманда ота-онасиз қолган 10 нафар бола фарзандликка берилди, 6 нафар бола васийлик, 5 нафари ҳомиёликка олинди, яна 5 нафари эса меҳрибонлик уйларига жойлаштирилди.

Бундан ташқари ёшларни, айниқса, коллеж битирувчиларини иш билан таъминлаш масалаларига ҳам алоҳида эътибор қаратилмоқда. Ўтган йил пойтахтимиздаги «Бобур» номли истироҳат боғида 4 марта бўш иш ўринлари ярмаркаси ўтказилди. Ана шу ярмаркаларда Сергели туманидаги 33 та маҳалладан 4 минг 353 нафар фуқаро ҳамда 1297 нафар касб-ҳунар коллежларининг битирувчилари иштирок этди. 4 та ярмаркада жами 1664 нафар киши янги иш жойига эга бўлди. Дарвоқе, касб-ҳунар коллежлари битирувчиларини иш билан таъминлаш бўйича туман ҳокимияти, туман бандликка қўмаклашувчи маркази, коллежлар, маҳалла, ота-оналар ва туманда жойлашган корхоналар билан ҳамкорликда қўлаб қоралаб бериладиган амалга оширилмоқда. Бундан асосий мақсад давлатимиз раҳбари айтганларидек: «Фарзандларимизни маънавий оламини юксалтириш, уларни миллий ва умуминсоний қадриятлар руҳида тарбиялаш, ёшлар ўртасида соғлом турмуш тарзи таъминларини қарор топтириш, уларни гиёҳвандлик, ахлоқсизлик, четдан кириб келаётган ҳар хил зарарли таъсирлардан, «оммавий маданият» ниқоби остидаги таҳдид ва хатарлардан асраш»дир.

ХОТИРА

Фаффор акани илк бор ўтган асрнинг 80-йиллари бошларида Ойбек домланинг уй-музейида кўриб танишган эдим. Дастлаб кўрганимдаёқ бу чогроқ бўйли, ҳамиша кулиб турувчи инсоннинг самимияти мени ўзига тортганди. Мана шу илк таассуротим орада ўтган чорак асрдан мўлроқ давр мобайнида сира ўзгармади. Аксинча, ҳар сафар учрашганимизда ўша таассурот янгиланар, Фаффор аканинг самимияти ҳамиша, ҳаммага хайрихоҳлиги билан қўшилиб, янаям қуюқлашиб борарди.

Шухрат РИЗАЕВ,
драматург, адабиётшунос

Буюк адиб Ойбек уй-музейида ёзилмаган бир қоидага мана қирқ йилдирки безавол амал қилиб келинади. Ойбек домла таваллуд топган 10 январь куни ва вафот этган 1 июл куни ҳар йили хонадонга қариндош-уруғ, дўсту ёр, олим шoir, муҳлис муҳиб тўпланиб, бир пиёла эҳсон чойи устида улуг адиб ҳаёти, кечмишлари, ижоди ҳақидаги хотиралар ўртага тушади, битикларининг замонавийлиги ҳусусидаги мулоҳаза, мушоҳадалар, қузатувлар баён қилинади, буюк инсоннинг буюк соддаликларидан маърифий хангомалар сўйланади. Аввал бошда, ҳали уй-музейи ташкил бўлмагандан анча аввал, Ойбек вафот этган 1968 йилдан кейинги санадан бошланган бу тадбир домланинг рафиқалари муҳтарам Зарифа опа Саидносирова бошчилиги ва жонбозлигида анъана тусини олди. Ойбек домланинг йигирма жилдлик қўлйетишни нашрга тайёрлаган олимлардан бири сифатида Фаффор ака ҳам вафотига қадар ана шу тадбирларга келишни деярли қанда қилмади.

Фаффор домла кўнгли юмшоқ ҳалим ва камтар инсон эдилар. Шу ҳусусиятлари билан ҳокисор, ҳокисорликлари билан эса кўп жиҳатдан Миртемир домлани ёдга солар эдилар. Улар илмий фаолиятлари давомида Миртемир ҳақида кўп ёздилар. Шерияти, таржималари, инсоний ҳусусиятлари ҳақида тадқиқотлар, хотиралар қолдирдилар. Айниқса, ўз излаш-ни доиралари асосан ёзма ва оғзаки адабиёт муносабатлари билан боғлиқ бўлгани учунми, Миртемир ижодиёти айни шу мавзудаги тадқиқотлар учун ёмби – ҳазинадек бир ҳодиса эди. Қолаверса, улар бир вилоят – табаррук Туркистон заминидан бўлганлари учун ҳам қалбдан яқин, оғанини, янада аниқроғи, маънавий ота-боладек эдилар. Бунга уларнинг табиатларидаги яқинлик – ўша ҳалиму камтаринлиқ, ҳокисорлик ҳам боис эди, десак ҳақиқатга мувофиқ келар. Ким билсин, ҳокисорлик табиатининг илдизлари ўша табаррук Туркистоннинг шайхул машойихи Хожа Аҳмад Яссавийнинг ҳокисорлиги ва шу ҳақдаги таълимотларидан илдиз олган, қувватланган бўлиб чиқар, балки. Ҳар қалай Фаффор акани Миртемир домла билан

Умр шукронаси

руҳан яқинлаштирадиган робиталар жуда кўп эди.

Аммо Фаффор Мўминовнинг диққат-эътибори ва умр саналарини Миртемир домладан ҳам кўра кўпроқ банд этган зот бу драматург, шоир, маърифатчи Ҳамза Ҳакимзода Нисий бўлди. Олим Ҳамза Ҳакимзода ҳаёти ва ижодини истиқлол даври тушунча ва қарашлари билан уйғунлиқда кўришга, миллат манфаатлари Ҳамза ижодининг бош гоъвий-бадиий йўналишини белгиланганини англашга ва англашга интилди.

Фаффор домла ўзларининг навқиронлик йиллари тўғри келган шўро замонининг барча «уйин»ларида гувоҳ бўлавериб, зада бўлган эсаларда, мустақиллик шарофатидан баҳраманд бир инсон, олим ўлароқ унинг туб манфаатлари, мақсадлари маърифат билан йўғрилганини, фақат маърифат орқалигина биз дунёда обрў ва ўрин топган эл, яна шу билан жаҳонга бўйлашшимиз мумкинлигини жуда яхши англаб эдилар. «Ҳамза қарши гоё, жаҳолатга қарши маърифат» шиорини ҳар бир мафкуравий ишминининг негизи бўлиши керак дея Ўртабшимиз эҳтирос билан ҳаммаша таъкидлагувчи қарашдан қувватланиб, Фаффор ака ва бу инсонга сафдош олимлар адабиётшунослигини, хусусан кейинги асрлар адабиётига ёндашувларини эндиликда тўғри, ҳолис йўлга солиб юбориш учун ҳаракат қилдилар ва бу иш давом этаёпти. Мақолани шундай хулосалаб, сўнгги нуқтани қўяр эканман яна бир хотира ҳаёлимга қўйилиб келади.

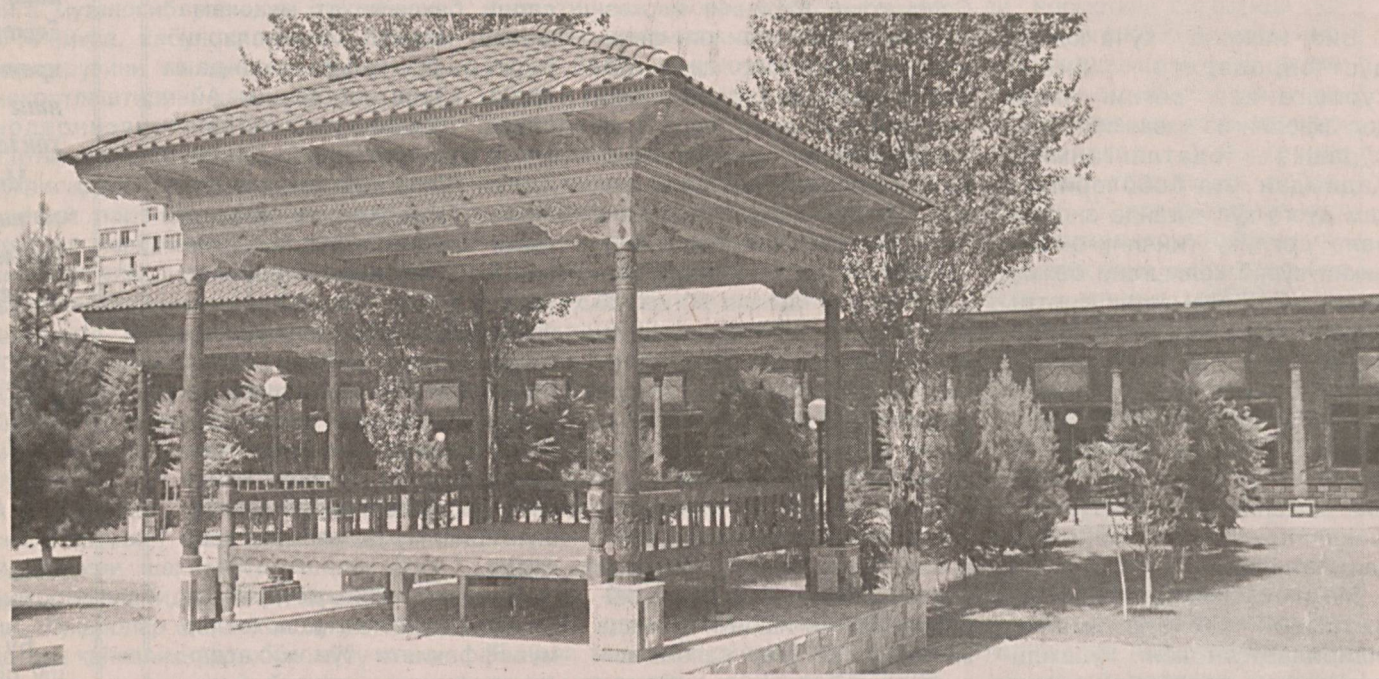
2007 йил майида, баҳор авжи барқ уриб, ёз иссиқларига кирётган паллада фарзандлар ҳиммати билан Фаффор аканинг 75 йиллигини нишонлаб, сўлим бир гўшада кичикроқ давра тузилди. Хаста, қувватсиз ҳолларига қарамай домланинг ўзлари шунчи ихтиёр этибдилар, шекилли. Қолаверса, ҳаёт фалсафасини англаш палласига етган ўғиллар ҳам мўйсафид отанинг кўнглига балки сўнгги бора байрам кайфияти бағишлаш умидида, гўзал бир кеча ташкил этилди. Алёрлар, ўйину кулгу, шўх рақслар билан давра янада завқиб бўлди. Бундай давраларда ташаббусни қўлдан беравермайдиган Фаффор ака ҳолсизлигига қарамай, ўтирган жойлардан туриб, икки ёнда икки набираларига суяниб, шўх рақс қилаётганларга гоҳ қарсақ, гоҳ қўл ҳаракатлари билан жўр бўлдилар. Хурсандликдан, ҳарорату шавқдан завққа тўлиб, чоғлари келмаса-да, рақс-ўйин даврасига қўшилгилари келарди. Ана шунда мен домланинг ҳаммаша самимий, беғубор бокувчи ҳалим нигоҳларида оиласи, фарзандлари, дўсту ёрларидан миннатдор, умридан миннатдор инсоннинг шукронасини тўғриандек бўлдим. Ҳақ рост шундир: Фаффор домла умрининг илму излашида, дўсту сафдошлар даврасида мазмунли ўтганидан, кексалик палласи дорилмондан даврга етиб, қариндош уруғ, фарзандлар эъзози ва ардоғида ўтаётганидан суюниб ҳам факрланиб, шукрона билан саксон ёшларни қоралаб дунёдан ўтдилар. Бир яхши инсоннинг Аллоҳдан, ҳаётдан тилагани бўлса, шунчалик бўлар-да!

САХОВАТ

Ишонч масъулият юклайди

ЛЕКИН ҲАММА ГАП УНИ ҲИС ЭТА БИЛИШДА, -
ДЕЙДИ ШАҲРИХОН ТУМАНИ «БУВАЙДА»
МФЙ РАИСИ ТОЛИБЖОН МЎМИНОВ

Шахрихонни обдон кезиб, бир-биридан гўзал, обод маҳалла ва қишлоқлар жуда кўп эканлигига амин бўлдик. Айниқса, гуллар билан бурканган озода, текис ва равон кўчаларни кўриб баҳри дилингиз очилади. Зеро, буларнинг барчаси юртдошларимизнинг яратувчанлик ва бунёдкорлик салоҳияти нишонасидир.

Сайёра ХАЙИТБОЙ кизи,
«Milliy tiklanish» мухбири

- Маҳалламизда 475 та хонадон бор. Унда 5 минг 250 нафар киши аҳил яшайди,- дейди «Бувайда» МФЙ раиси Тolibжон Мўминов. - Биз ҳар доим коммунал тўловларни ўз вақтида тўлаб боришимизга, мавжуд муаммоларни бамаслаҳат ва жойида ечишга ҳаракат қиламиз. Ютуғимиз шундаки, маҳалламизда бир-бирини қўллаб-қувватлайдиган инсонлар жуда кўп. Шулардан бири ЎзМТДП туман кенгаши депутати, ишбилармон, саховатли инсон Расулжон Давлатов бўлади. У кишини нафақат туман, балки вилоятда ҳам кўпчилик танийди, ҳурмат қилади. Расулжонни маҳалланинг ўтидан кириб, қулидан чиқадиغانлардан, деб аташлари бежиз эмас.

Раиснинг гапларини тинглаб, қолаверса минг марта эшитгандан бир марта кўрган афзал, деганларидек Расул ака бошқараётган «Расул-Д» хусусий чорвачилик ва наслчилик фермер хўжалиги ишлари билан танишишга қарор қилдик.

Расул ака бундан 10-15 йиллар олдин катта қарзга ботган ширкат хўжалиги ҳисобидаги чорвачилик фермасини хусусийлаштириб, таваккал иш бошлади. Чунки, қаровсиз қолган, молиявий аҳоли оғир қорхонани оёққа турғазини ўша пайтларда осон иш эмасди. Расулжон аввало теварак-атрофни ободонлаштириш, эскилари ўрнига янги, замонавий типдаги оғилхоналар қуришга эътибор қаратди. Бу борада у янгилашмаган эди. Бугунги кунда фермада қорамоллар сони 300 бошдан ошди, 100 нафардан зиёд ишчи доимий иш ўрнига эга бўлди. Улар учун ҳатто, дам олиш хоналари қурилиб, барча шарт-шароитлар яратилди.

Расулжон Давлатов хусусий чорвачилик ва наслчилик фермер хўжалигини оёққа турғазини олганидан кейин яна бир катта ишга қўл урди. У аҳолини сут маҳсулотига бўлган эҳтиёжини қондириш учун сутни қайта ишлаш қорхонасини ташкил этиш мақсадида давлатдан 300 млн. сўм миқдориде кредит олди ва мазкур «Milk-Eyog» қорхонасини 2010 йилда ишга туширишни мўлжаллади. Бирок, тезкорлик ва ишнинг кўзини билиш натижасида қорхона муддатидан олдин, яъни 2009 йилнинг сентябрь ойида иш бошлади. Янги қорхона ишга тушиши билан кўшимча 50 нафар янги ишчи ўрни яратилди. Бир кунда 60 тонна сутни қайта ишлаш қувватига эга бўлган цехда бугун-

ги кунда ёғли ва ёғсиз қуруқ сут, сариёғнинг 2-3 тури, сметана, творог, қаймоқ, ряженка, қатиқ каби сут маҳсулотлари ишлаб чиқарилмоқда. «Milk-Eyog» белгиси остидаги маҳсулотлар бугунги кунда нафақат Шахрихонда, балки қўшни туманлар аҳолисига ҳам тарқатилмоқда.

Сўхбат асосида «Расул-Д» хусусий чорвачилик ва наслчилик фермер хўжалиги қошида гўштни қайта ишлаш қорхонасини ташкил этиш режалаштирилаётганини ҳам билиб олдик.

- Қорхонанинг тезроқ фаолият бошлашини Расулжондан ҳам кўпроқ биз хоҳлаямиз. Сабаби унга ишчи кучининг деярли 80 фоизи маҳалламиздан олинишига келишиб олдик,- дейди мамнуният билан Т.Мўминов. - Хайр-саховат халқимизнинг азалий қадриятларидан ҳисобланади. Ана шу қадриятларни давом эттириб, маҳалламизда яшовчи, кам таъминланган оилалар ҳолидан хабар олаётган саховатпеша инсонлар маҳалламизда кўпчиликни ташкил этади. Бунда айниқса, Расулжоннинг ҳиссаси катта. Сизга уларнинг қайси бирини айтиш: маҳалла қабристонини ободонлаштириш, шоир Оразий қабри даҳмасини таъмирлашга катта ҳисса қўшди, маҳалладошларини тоза ичимлик суви билан таъминлаш мақсадида 2 та янги насос олиб келиб ўрнатди, тумандаги 9-мактабнинг таъмирлаш ишларида яқиндан ёрдам кўрсатди, ўз маҳалласига чойхона қуриб берди. Бундан ташқари, ҳар байрамда кам таъминланган оилалар ҳолидан хабар олиб, уларга беминнат саховат кўрсатади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўша мажлисида давлатимиз раҳбари маҳалла фаолиятига алоҳида тўхталиб: «Бугунги кунда жойларда фуқароларнинг энг долзарб муаммоларини ўз вақтида ва муваффақиятли ҳал этиш, уларнинг манфаатларини ҳимоя қилишда маҳалла тизимининг таъсири ва аҳамияти қанчалик ортиб бораётганини барчамиз яхши биламиз», деган гаплари бизни руҳлантириш билан бирга келажақда бундан-да зўр гайрат ва шижоат билан ишлашга ундамоқда.

«Бувайда» маҳалласидан олислар эканмиз, муҳтарам Ўртабшимизнинг «Биздан озод ва обод Ватан қолсин» деган гаплари ҳаёлимиздан ўтди. Ана шундай улуг ва хайрли мақсад йўлида фидокорона меҳнат қилаётган бувайдаликларнинг эртаси бундан-да ёрۇқ бўлиши шубҳасиз.

БАНДЛИК

200 та касаначилик иш ўрни

ТАШКИЛ ЭТИЛДИ

Ориф ХОЛИҚУЛОВ,
«Milliy tiklanish» мухбири

Каттақўрғон шаҳар Бандликка кўмаклашиш марказида аҳолини иш билан таъминлаш борасида ибратли ишлар амалга оширилмоқда. Ўтган йили марказ томонидан ҳудудий дастур бўйича 2239 та иш ўрни яратилди. Шундан 590 таси қайта қуриш ва кенгайтириш ҳисобига, 677 таси кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантириш, 646 таси касаначиликни ривожлантириш ҳисобига тўғри келади. Шунингдек, шаҳардаги 12 та қорхона ва ташкилотда 200 та касаначилик иш ўрни ташкил этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжалиқларида чорва молларини кўпайтиришни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Қарори юзасидан 15080,0 минг сўмлик кредит ажратилиб, 45 киши номига меҳнат дафтарчалари очилди.

- Ишсизликнинг олдини олиш мақсадида қорхона, ташкилот ҳамда муассасалар билан мақсадли чора-тадбирлар режаси асосида мунтазам равишда меҳнат ярмаркаларини ўтказиб келяпмиз, - дейди шаҳар Бандликка кўмаклашиш маркази директори Жаҳонгир Қодиров. - Бу борадаги муаммоларни бартараф этишда ишлаб чиқариш ва хизмат кўрсатишга мўлжалланган тармоқ ва соҳалар билан мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатганмиз.

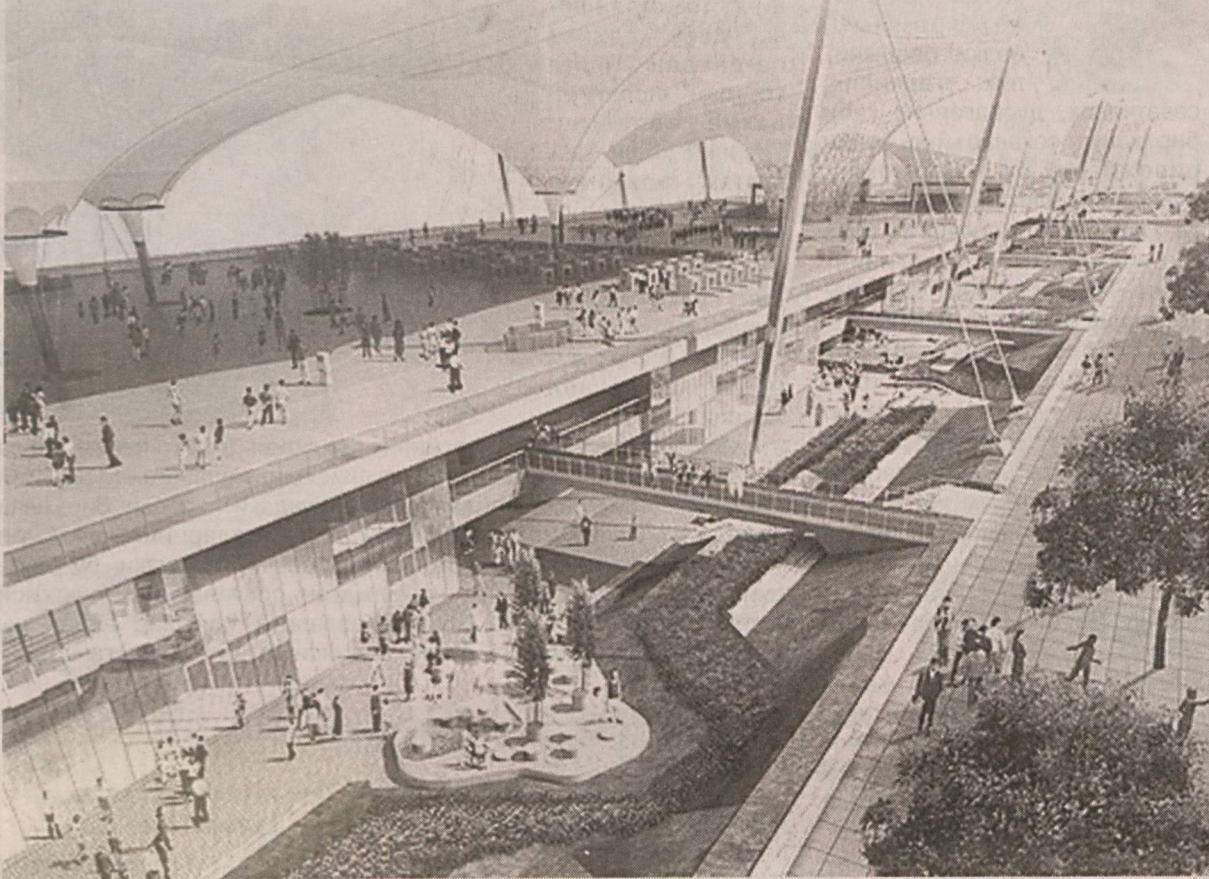
ХАЛҚАРО ҲАЁТ

БИЗНИНГ ШАРҲ

Шанхайда дунёдаги энг йирик тадбир — «World Expo — 2010» кўргазмасига тайёргарлик ишлари якунига етмоқда. Яна 14 кундан сўнг очиладиган мазкур кўргазма ярим йил — 31 октябргача давом этади. Хабарларга кўра, Бутунжаҳон универсал кўргазмалар павильонларига ҳар ҳафта 800 минг одам келиши мумкин. Бу ҳали ҳаммаси эмас. «Travel.ru» сайтининг ёзишича, дунёнинг энг йирик тадбиркору бизнесменлари томонидан интиқлик билан кутилаётган ушбу халқаро кўргазмада жаҳоннинг 200 дан ортиқ давлатидан қарийб 70 миллион одам иштирок этиши кутилмоқда.

«Экспо — 2010»

ШУ ЙИЛНИНГ 5 МАЙДАН БОШЛАБ ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИНИНГ САНОАТ ШАҲРИ— ШАНХАЙДА «ЭКСПО—2010» ХАЛҚАРО КЎРГАЗМАСИ ЎЗ ИШНИ БОШЛАЙДИ

Азимжон ПУЛАТОВ

«World Expo — 2010» тадбирига бу қадар кўп одамнинг ташриф буюриши беҳиз эмас. Бу энг аввало ташкилотчилар томонидан юқори даражада олиб борилган тайёргарлик ишлари билан боғлиқ. Ҳозирнинг ўзида барча павильонларда ҳар бир

давлатнинг миллий архитектура намуналари, рамзий бинолар акс этган. Масалан, биргина Голландия ва Люксембург павильонларида мазкур давлатларнинг миллий архитектураси, замонавий технология ва дизайни маҳорат билан уйғунлаштирилган. Умуман олганда, кўргазмалар давомида 20 мингдан ортиқ турли хилдаги кон-

ференция ва семинарлар, концерт ва спектакллар намойиш этилиши кўзда тутилган.

Бу йилги «World Expo»нинг ўзига хос янгилиги шундаки — ҳар бир экспозицияни уйингиздан чиқмасдан ҳам кўришингиз мумкин. Ҳар бир павильонни кўргазманинг расмий интернет сайтидан бемаълум кузатиш имкони бор. Дам

олиш кунлари кўргазмага кириш 16 евро этиб белгиланган. Шанхай Янцзи дарёси соҳилида жойлашган бўлиб, у тарихий, маданият ва сайёҳлик маркази ҳисобланади. Шанхайни жанубий-шарқий Осиёнинг пойтахти деб беҳиз таърифлашмаган. Шаҳар ривожланган йирик транспорт тармоғи сифатида ҳам тилга олинади. Бундан ташқари, ўта ривожланган савдо-сотиқни ўз таркибига олган иқтисодий мажмуа маркази ҳамда иқтисодиёт савдо ва молия марказлари ишлаб турибди.

Шанхайда 50 та олий ўқув юрти, 800 дан ортиқ илмий-тадқиқот муассасаси, 550 минг нафар техник хизматчилар фаолият юритади. Хуанлуцзан дарёси қирғоғида Шарқ марвариди номли баландлиги 468 метрга тенг машҳур телемунора қад ростлаган. Бу иншоот катталиги жиҳатидан дунёда учинчи, Осиёда эса биринчи ўриндадир. Шаҳар Шанхай Ҳамкорлик Ташкилотига асос солингани билан ҳам алоҳида ажралиб туради. Ҳозир бу ташкилотга 6 та давлат аъзо. Мўғулистон, Ҳиндистон, Покистон ва Эрон кузатувчи, Беларус Республикаси билан Шри-Ланка шериклик макомига эгадир.

Шанхайдаги «Экспо — 2010» кўргазмаси ташкилотчилари бу тадбирни нуфузи жиҳатидан «Пекин-2008» ёзи олимпиадасидан кейин иккинчи оламшумул воқеа сифатида эътироф этишмоқда. Унда дунёнинг 200 га яқин мамлакат ва халқаро ташкилотлари қатнашиши инobatта олинса, бу 1851 йилдан бери ташкиллаштириб келинаётган кўргазмалар тарихида рекорд кўрсаткич саналади.

Келтирилган бу рақамлар маҳаллий халқни руҳлантириши табиий. Биринчи навбатда, у инвестиция ҳажмининг ўсишига, иш ўринларининг кўпайишига, Янцзи дарёси ҳудудида сайёҳлик тизимини ривожлантиришга ижобий таъсир кўрсатади. Шанхай ҳокимиятининг ўринбосари «Экспо-2010» ташкилий

қўмитаси аъзоси Ян Сюн Шанхай кўргазмаси жаҳонда кузатилаётган молиявий-иқтисодий инқироз шароитида нафақат маҳаллий иқтисодиётни ривожлантиради, балки бутун дунёда унинг оқибатларини бартараф этишда муҳим омил бўлишини таъкидлаган.

Ўтган йилнинг 1 июлидан бошлаб дунёнинг бир қатор мамлакатларида Шанхай «Экспо — 2010» кўргазмасига кириш чипталари сотила бошланди. 184 кун давом этадиган кўргазманинг 17 куни ўзгача аҳамият касб этади. 1-3 май — май байрами, 1-7 октябрь Хитой ташкил топган кун. 25-31 октябрь — кўргазманинг ёпилиш арафаси, байрам ҳафталиги деб эълон қилинган. Бу кунлари хавфсизлик нуқтаи назаридан чипталар сони чекланган миқдорда бўлади. Чипталар баҳоси 140-180 юан атрофида.

Чайна Мобайл, Чайна Телеком, Хитой коммуникация банки, Хитой почтамати жойларда қарийб 3 мингга яқин чипта сотиш нуқталарини очган. Дис-трибьюторлар интернет ва телефон орқали ҳам савдо-сотиқ ишлари йўлга қўйилган. Сянган, Тайван, АҚШ, Япония, Канада, Океания аҳолиси маҳаллий агентлар томонидан чипталарни харид қилиш имкониятига эга. Шанхай экспосига сотиладиган чипталар электрон чипта хавфсизлиги асосида тайёрланган ва уни қалбақлаштириб бўлмайди.

Кўргазма иштирокчилари ва меҳмонлари чиптанинг ҳақиқийлигини билиш мақсадида ультрабинафша нури ва катталаштириб кўрсатувчи лупа ёрдамида илғаб олиши қийин эмас. Кўргазмага жами 62 миллионга яқин чипта сотилиши кутиляпти. «Экспо—2010»нинг асосий шиори бу «Шаҳар ва ҳаёт фаровонлиги». Меҳмонларни кўргазмада 5 та «Шаҳар-ликлар», «Шаҳар ҳаёти», «Шаҳар-сайёра», «Келажақдаги шаҳар» ва «Шаҳар излари» заллари кутмоқда.

● **Бу каби нуфузли кўргазма илк мартаба 1851 йилда Лондонда ўтказилган. Мутахассисларнинг фикрича, мазкур тадбирлар нафақат тадбиркорлар ўртасида тажрибалар алмашиш, балки дунёда иқтисодиёт, илмий, технология ва санъатнинг ривожига ҳал қилувчи аҳамият касб этади.**
● **Шанхай — атрофидаги ҳудудлар билан алоҳида маъмурий бирик сифатида ажратилган. Аҳолиси 15 миллионга яқин. Йирик денгиз ва дарё порти, мамлакат ташқи юқларининг ярмидан ортиғи шу порт орқали ўтади. Темирийўл, автомобиль йўллари ва муҳим чорраҳаси. Мамлакатда ишлаб чиқариладиган саноат маҳсулотининг деярли 15 фоизи Шанхайга тўғри келади.**

ДУНЁДАН ДАРАКЛАР

“Таъқиқ қайта кўрилсин”

Қатор ҳаво компаниялари Европа ҳукуматларидан Исландиядаги вулқон натижасида парвозларга ўрнатилган таъқиқларни қайта кўриб чиқишни талаб қилишмоқда.

Синов парвозлари ни амалга оширган ҳаво йўллари компанияларининг вакиллари учоқларнинг бемалол учуши учун хавфхатар йўқлигини айтишган. Исландиядаги вулқондан кўтарилган кул булуту самолётларнинг двигателларини ишдан чиқаради, деган хавотирда қатор Европа давлатларида бир кеча-кундузда минглаб парвозлар бекор қилинган. Ирландия, Норвегия, Дания, Бельгия, Нидерландия, Финляндия, Литва ва Чехия ҳаво ҳудудларида ҳаракатлар бутунлай тўхтатилган. Исландия пойтахти Рейкявикдан 200 километр жануби-шарқдаги музликдаги вулқон жонланиши оқибатида пайдо бўлган кул булутлари ҳозирга қадар шимолда Арктикадан тортиб, жанубда Франциянинг Ўртаер денгизи соҳилларига қадар, ғарбда Испания, шарқда Россияга қадар тарқалиб кетган. Хабарларга кўра, шу пайтга қадар 60 мингга парвоз бекор қилинган бўлса, ширкатлар бундан кунига 200 миллион доллар зиён кўрган.

Ўн йиллик захира

Хитой шимоли-ғарбида йирик кўмир кони аниқланди.

Маҳаллий матбуотнинг ёзишича, унинг захираси 23 миллиард тоннага тенг, майдони 300 квадрат километрдан ошади, чуқурлиги — 800 метр. Экспертларнинг сўзларига кўра, бундай кўрсаткичларга эга янги кон мамлакат аҳолисини ўн йил давомида кўмир билан таъминлаш имконини беради.

10 км. чуқурликда зилзила

Афғонистон шимолида 5,7 баллга тенг зилзила 10 километр чуқурликда юз берган.

Расмий маълумотларга кўра, табиий офат оқибатида қарийб 80 нафар одам турли даражада тан жароҳати олган, ҳалок бўлганлар ҳам бор. Зилзила маҳаллий вақт билан ярим тунда, Кобулдан 190 километр шимоли-ғарбдаги Самангон вилоятида юз берган. Зилзила натижасида юз берган тупроқ кўчишлари йўллари тўсиб қўйган ва натижада вилоят марказига борадиган саккиз соатлик йўлдаги қатновни янада қийинлаштирган.

2002 йилда Самангонга қўшни Бағлон вилоятида 5,3 балли зилзила 1000 га яқин одамнинг умрига зомин бўлган. 1998 йилда Тожикистон билан чегарада юз берган 5,9 ва 6,6 балли зилзилаларда эса 6000 дан ортиқ инсон ҳалок бўлганди.

Интернет хабарлари асосида тайёрланди

РАНГИН ДУНЁ

Маҳфуза ХУДАЙБЕРГАНОВА,
«Milliy tiklanish» муҳбири

Сайёрамизда биз билган ва билмаган сир-синаотлар жуда кўп. Айниқса, илк сайёҳларнинг қадами етган ерларнинг ўз тарихи бор. Тўғри, биз ушбу оролларни асосан афсона ва эрталар орқали биламиз. Бирок, дунёда шундай ороллар борки, уларнинг тарихи афсонадан кўра ҳақиқатга яқинроқ.

Жажжи орол тарихи

Пасха ороли Тинч океанининг шарқий қисмида, цивилизациядан анча олисда жойлашган. Майдони унчалик катта бўлмаган оролнинг аҳолиси бор-йўғи икки минг кишидан иборат. Тарихий манбаларда келтирилишича, «Пасха» номи оролга 1772 йили берилган. Илк бор оролга қадам қўйган европаллик сайёҳлар уч ирққа мансуб аҳолининг ўзаро иноқликда яшаётганига гувоҳ бўлишди. Орол анча сир-синаотларга бойлиги учун, ҳозир ҳам сайёҳларни ўзига чорлаб туради. Негаки, оролда 600 га яқин гигант тош ҳайкаллар мавжуд бўлиб, улар қачон ва ким томонидан яратилгани номаълум. Ушбу ғаройиб ҳайкалларнинг бўйи 4 метрдан 10 метргача, оғирлиги эса 20 тоннадан 90 тоннагача келади. Шу кунгача олимлар томонидан орол тарихи, маданияти ва қадимда маҳаллий аҳоли қайси миллатга мансуб бўлгани ҳақида қатор изланишлар олиб борилган. Илмий таҳминларга кўра, Тинч океанининг Перу билан туташ қирғоқларида сақланиб қолган пирамидалар Пасха оролидаги ҳайкалларга ўхшаш бўлгани учун қадимда орол аҳолиси перуликлардан таркиб топгани эҳтимолдан ҳоли эмас.

Норвегиялик этнограф Тур Хейердал ушбу жумбоқнинг ечимини излашга тушади. Бир қанча афсо-

наларни тинглаб, уларни бирма-бир ўрганишга киришади. Шундай афсоналарнинг бирида айтилишича, шимолдан одамлар келиб, катта-катта тош ҳайкалларни ясаган экан. Хейердал бунинг тағига етиш мақсадида океани кесиб ўтишга қарор қилади. Қадимда одамлар океани ёғоч сол ёрдамида кесиб ўтган бўлса, демак, биз ҳам буни эплаймиз, дея сайёҳ таваккал қилади. У сувнинг оқими, тезлиги ҳамда йўналишини ўрганиб чиққанидан сўнг дўстларини ёрдамга чақиради. Ниҳоят, 1947 йилнинг 28 апрель куни Кальяо портида беш кишидан иборат экспедиция «Коста Рика» номини олган оддий ёғочдан ясалган солда саёҳатга отланишади. Экспедициянинг муваффақиятли яқун топишига ўшанда ҳеч ким ишонмаган. Кўпчиликнинг назарида уларнинг ҳалок бўлиши мукаррар эди. Аммо, 45 кун деганда йўлнинг тенг ярмини босиб ўтган экспедиция аъзолари ҳаммани лол қолдиришади ва орол томон сузишда давом этадилар. Ва ниҳоят 1947 йилнинг 7 августда «Коста-Рика» соли оролчага кириб келади. Шундай қилиб, Хейердал ўз тадқиқоти билан бутун дунёни лол қолдиради. Шунингдек, изланишлари давомида Америка ва Полинезия ўртасидаги ўзаро боғлиқликни далил-исботлар асосида тушунириб беради. Мазкур оламшумул саёҳат Хейердалга катта шон-шухрат келтиради. Қолаверса, унинг бу саёҳати XX асрда илм-фандаги энг юксак қаҳрамонлик, дея тан олинган.

Дунёга машҳур ороллар

АФСОНАМИ Ё ҲАҚИҚАТ?

Денгиз тубига чўккан олтинлар

Маълум бўлишча, машҳур ёзувчи Роберт Льюис Стивенсоннинг «Хазиналар ороли» романида хикоя қилинган воқеалар ҳаётдан олинган экан. Асар қаҳрамонлари бир оёқли қароқчи Жон Сильвер ва Жим Хоккинсиннинг ғаройиб саргузаштлари айнан Кариб денгизидagi Пинос оролида рўй бергани ўз исботини топди.

Тарихий манбаларга кўра, 1494 йили Христофор Колумб ушбу оролни кашф этганидан сўнг испанлар унга «Пинос» деб ном қўйишди. Кариб денгизидagi энг йирик оролнинг майдони 3 минг кв.км. Чиндан ҳам ушбу оролда қароқчилар ўз хазиналарини сақлашгани айрим тарихий

хўжатларда ҳам қайд этилган.

Ўша даврда хариталар ниҳоятда сир сақланиб, ягона нусхада тайёрланган. Ана шундай хаританинг бир бўлаги ёш йигитнинг қўлига тушиб қолиши романдаги воқеаларнинг ҳақиқатдан ҳам рўй берганидан дарақ беради. Ёзувчи асарга асос бўлган маълумотларни Англияда чоп этилган Г.Морган, Ф.Дреко ва бир қанча саёҳатчиларнинг қундалик дафтаридан олади. Қароқчиларнинг 300 йиллик ҳукмронлигидан сўнг, 1830 йили орол Испанияга қайтарилади. Кейинчалик орол Кубанинг измига ўтади. 1958 йили оролда сайёҳлар учун махсус меҳмонхона қурилади. 1976 йилдан бошлаб эса «Оролни «Хувентуд», яъни «Ешлар ороли» деб қайта номлашди.

Кариб денгизидa шунга ўхшаш бошқа ороллар ҳам мавжуд. Улардан бири Кокос ороли бўлиб, у ҳам Ғаройиб афсоналарга бой. Оламга

машҳур саёҳатчи Жак Ив Кусто Кокос оролини «дунёдаги энг гўзал ва афсонавий орол» деб таърифлаган. Ёзувчи Майкл Крайт асарларининг бирида оролнинг флора ва фаунаси ниҳоятда бой, дея эътироф этганди. Айтишларича, оролнинг ташқи кўриниши қадимги қасрга ўхшаб кетаркан. Унинг майдони 42 кв.км. бўлиб, атрофини баландлиги 200 метрли қоялар ўраб туради. Оролнинг марказида эса баландлиги 771 метрли Раундон Кон тоғи бор. Шу давргача бу оролда 500 га яқин экспедиция уюштирилган.

Тарихий маълумотларда келтирилишича, қароқчилар йиллар давомида йиққан бойликларини Кокос оролига ҳам яширишган экан. 1894-1914 йилларда саёҳатчи Августо Гислер яқка ўзи ўша хазиналарни қидирган. 20 йиллик машаққатлардан сўнг, у испан тилласини топишга муваффақ бўлади. Олтин қидирувчилар хазина топиш ниятида оролни «илма-тешик» қилиб юборишади. Шундан сўнг, 1978 йили Коста-Рика ҳукумати олтин изловчилар туфайли қўрилаётган экологик зарарнинг олдини олиш мақсадида оролда қазимша ишларини таъқиқлаб қўяди. Орол бўйидаги денгиз сувларида сўнгги бор 1994 йили Жак Ив Кусто бошчилигидаги экспедиция иш олиб борган.

Демак, оролнинг афсонавий ва бебаҳо хазинаси ҳали ҳам топилмаган.

Кимсасиз орол

1563 йили денгиз саёҳатчиси Хуан Фернандес бир-бирига яқин номаълум оролларни кашф этади ва унга Хуан Фернандес архипелаги номини беради. Ана шу архипелагидagi кичкинагина Маса-Тера ороли 1970 йилларда Робинзон Крузо номини олади. Тарихчиларнинг фикрича, «Робинзон Крузо» романи муаллифи Хуан Фернандеснинг бошдан кечирган воқеаларидан усталик билан

фойдаланган. Масалан, эчки ва баъзи бир уй ҳайвонларини илк бора оролга Хуан Фернандеснинг ўзи олиб келган экан. Саёҳатчи бу ернинг ажайиб табиатию, хилма-хил ўсимликлар дунёсига мафтун бўлади. Буни қарангки, айнан шу оролда ўсадиган Чонта пальмаси, Налка дарахти ва бошқа бир қанча гуллар сайёрамизнинг бошқа ҳеч ерида учрамас экан.

Муаллиф романда оролнинг бой ўсимлигини ёритишда Хуан Фернандеснинг таърифидан фойдаланган бўлса, айни романдаги воқеани Александр Селькрикнинг тақдири ва кимсасиз оролда ўтган ҳаётини рўй-рост ёритиб берган.

1709 йили Англияга тегишли «Дюк» ва «Дюшес» ҳарбий кемалар ҳордиқ олиш мақсадида ушбу орол қирғоғида тўхтаб ўтадилар. Капитан етти нафар матросни оролни текширишга юборади. Улар соч-соқоли ўсиб-кетган, эчки терисига ёпишиб олган бир кишига дуч келишади. Аввалига, унинг кимлигини, бу ерда нима қилиб юргани ҳақида ҳеч нарса билишмайди. Ниҳоят, хотираси тикланиб, гапира бошлаган нотаниш кимса ўзининг ғаройиб саргузашти ҳақида сўзлаб беради. Кейинчалик, ўша кимса 1676 йили Шотландиянинг Ларго шаҳрида туғилган Александр Селькрик эканлиги маълум бўлади. У 19 ёшида матрос бўлиш мақсадида уйдан кетиб, 1703 йили Пиккертинг исмли капитан бошчилигида денгизга чиқади. Орадан озгина вақт ўтар-ўтмас Пиккертинг вафот этади, унинг ўрнига тайинланган янги капитан Стредлинг Александрни ўзининг биринчи ёрдамчиси қилиб олади. Бу орада кема ҳалокатга учрайди ва Александр кемани таъмирлаш чорасини кўришни маслаҳат беради. Бирок, унинг бу маслаҳати капитанга маъқул келмайди ва капитан Александр Селькрикни ёлғиз ўзини кимсасиз оролда қолдиришни буюради. Қўл остидаги матрослар унга милтиқ, тамаки, болта, пичоқ ва кўрпа қолдиришади. Каттиқ тушқунликка тушган Александр ўтиришдан фойда йўқлигини тушунади ва ҳаёт учун курашади. Шу зайдa у беш йил бир ўзи кимсасиз оролда яшайди.

